

ΦΛΕΒΑΡΗΣ—ΜΑΡΤΗΣ 1918

ΤΕΥΧΟΣ 8

ΒΑΡΥΘΥΜΙΑ

Πέλαγο μαῦρο, ὠκεανός, ὁ πένθιμος ὁ στοχασμός·

᾿Ω ἄνοιξη ἀνθισμένη,

Πῶς μένει ἔτσι ἀγαλίνευτος ἀπόψ' ἕνας ἀπελπισμός,

Στὸ φῶς π' ὄλα τὰ δένει!

Μηνήματ' ἄλλης συμφορᾶς δὲν καρτερᾷ ἢ βαρεῖα ψυχή,

Ποῦ δὲν τὴν γέλασε ἕνα.

Πόσ' ἀπ' τὰ δάκρυα πέφτουνε σὰν τὴ σιγαλινὴ βροχή,

Πόσα μῆτε φτασμένα!

᾿Ω! ἂν δὲ μπορέσει τὸ λαμπρὸ φεγγάρι τόρα ποῦ θὰ βγεῖ,

Νὰ διώξει ἀναίτια θλίψη

Θάταν καλόδεχτο ἀγαθὸ καὶ θᾶξιζε μὲ τὴν αὐγή

Τέτια ζωὴ νὰ λείψει...

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΕΡΩΤΟΧΤΥΠΗΜΕΝΟΣ

Κάποτε περνούσα απόνα στενοδρόμι. Έκει είδα θόρυβο. Άνθρωποι είχαν σταματήσει τεχνίτες με της ποδιές είχαν αφήσει τη δουλειά τους. Οί πελάτες του μικρού απ' αντίκρου καφφενέ, βγαλμένοι στο δρόμο με της φημερίδες τους, κ' ένας με το ναργιλέ στο χέρι ακόμα κ' ο καφφωπόλης κεφαλή. Και συζητούσαν όλοι μεγαλόφωνα.

Πήγα κ' εγώ κοντά τους. Αφού κάτι ένοιωσα, ρώτησα να μάθω καθαρά. Γυρίζει τότε και μου λέει κάποιος που φαινότανε ψυχρός, γιατί άκουγε και δε μιλούσε.

— Ένας άνθρωπος παράξενος, σαν ξένος μοιάζοντας, περνάει κάθε πρωί απ' αυτόν το δρόμο όσον καιρό συχνά ζω δώ στον καφφενέ, δέν τονέ θυμοῦμαι νάλειψε. Μόλις ξεμυτίση, τὰ παιδιά τῶν μαγαζιῶν τὸν παίρνουν εἶδηση βγαίνουν και τὸν παραφυλᾶν, ἂν και δὲν εἶναι φόβος νὰ τοὺς καταλάβη. Γιατὶ ὁ φίλος εἶναι ἢ μῦσπας ἢ κουφός, ἢ και τὰ δυὸ μαζί.

Ποτὲ δὲν ἔδωσε σημάδι νὰ ξέρη τί τοῦ γίνεται. Τραβάει ἴσα τὸ δρόμο του, φτάνει σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, βγάνει με προσοχὴ κάτι λουλούδια, τὰ μυρίζεται, τὰ φιλεῖ, και τ' ἀφίνει στὴ ρίζα τοῦ σπιτιοῦ. Και φεύγει χωρὶς νὰ κυτᾶξῃ πίσω του. Ἀγαπάει, καθὼς φαίνεται, τὴν κυρὰ που κάθεται σ' αὐτὸ τὸ σπίτι.

Ἀντίκρου ἕνα ἀπὸ τὰ παιδιά, τὸ μαρμπεράκι, τοῦ φυλάει σκοπό. Μόλις μακρύνῃ ὁ γέρος λίγα βήματα (γιατ' εἶναι πειὰ μισόκοπος), βγαίνει ὁ μικρὸς και παίρνει τὰ λουλούδια, τὰ μυρίζεται, τὰ φιλεῖ και τὰ πετάει πότε στὴ μιά, πότε στὴν ἄλλη ἀπὸ τῆς δοῦλες που κυτᾶζουν ἀπὸ πάνου. Οἱ ἄλλοι γύρω χάνονται στὰ γέλια με τὰ χωρατὰ του.

Σήμερα ἕως ὅλοι οἱ ἄστειοι τῆς γειτονιάς σκεφτήκανε νὰ τοῦ σκαρώσουνε μιὰ δουλειὰ τοῦ ἐρωτευμένου, που νὰ τὴ θυμάται ὅσο ζῆ—ἂν ζῆση. Τὴ στιγμὴ που ἔρχιχ' ἐκεῖνος τὰ λουλούδια, πάει τὸ μαρμπεράκι, τὰ παίρνει παρουσία του, και τοῦ τὰ δίνει πίσω μ' ἕνα γράμμα. Ἐδῶ ἦτανε τὸ χωρατό: « Στὸν κύριο που πετάει τὰ λουλούδια: Τοῦ κάκου ξοδεύεσαι. Αὐτὴ που ξέρεις δὲ σ' ἀγαπάει. Πᾶρ' τὸ ἀπόφαση, και μὴ χάνεις τὰ λεφτὰ σου. Δὲ σὲ θέλει!» Ὁ γέρος ἄνοιξε τὸ γράμμα και τὸ διάβασε. Παραξενεύτηκε πολὺ. Τέντωσε τὰ μάτια τόσα, κ' ἔβλεπε τριγύρω του. Οἱ θύρες και τὰ παραθύρια, κόσμο γεμάτα, κ' ὅλοι τονέ βλέπανε περιγελαστικά και μερικοὶ τοῦ φωνάζανε: « Δὲ σὲ θέλει, δὲ σὲ θέλει!»

Μὲ τὸ ξάφνισμα που τοῦρθε ἀπὸ τὸ γράμμα, με τὶς φωνές, ὁ ἄνθρωπος δὲ βαστήχτηκε. Λίγυσε, κ' ἔπεσε τ' ἀνάποδα και χτύπησε στὸ κεφάλι. Ἀναίστητον, και ματωμένον, τονέ σηκῶσαν κάποιοι χριστιανοὶ και τὸν πήγανε στὸ νοσοκομεῖο.

ΣΤΟ ΚΛΗΣΙΔΑΚΙ

Ἡ χήρα ἢ καλογεμεμένη, ἀφοῦ ἔχασε ἄντρα και παιδιά, λάτρευε τὸ μικρὸ τὸ κλησιδάκι, που ἔτυχε στὸν πόνο τῆς σιμά, πλάι σ' ἀγέλαστο χαμόσπιτό τῆς, ὅπως ἢ μοῖρα τᾶχε σιμῆ και τὰ δυὸ. Τὴν ἴδια αὐτὴ εἶχανε, σπιτάκι κ' ἐκκλησιά, τὴν ἴδια ταπεινὴ ζωὴ περνοῦσαν. Ἐνα θλιμμένο ἀπόμονο, μὰ ταιριαστὸ ζευγάρι κάγανε τὰ δυὸ τους. Νοικοκυρά τους και διακόνισσα πιστή, φυλάχτρα τους και προσκυνήτρα μοναχὴ, ἦταν ἢ φτωχὴ ἢ χήρα. Κ' εἶχε συντροφιά τῆς και προηγοριὰ τὴ λάτρα τους, μαζί με τὸν παλιό τῆς πόνο, που κ' αὐτὸν τὸν ἄναβε, με τὸ χλωμὸ καντήλι και με τὸ λιβάνι τῆς, μπρὸς τῆς μικρούλας Ἁγιά Ρήνης τ' ἅγιο κόνισμα.

Μπαίνοντας μιὰν αὐγὴν, ἀχνόφεγγο, ἤυρε στὴν ἐκκλησιά, πεσμένη ἀπάνου στὸ πλακόστρωτο ἄλλη μιὰ γυναῖκα. Κόρη ἦταν ὅλη νιάτα, και παρακαλοῦσε ἀδάκρυτη και δὲν εἶχε ἀνάψη μήτε τὸ κερί τῆς. Μαύρη σὰ νύχτα ἦταν ἢ καρδιά τῆς, ὅπως εἰδειχνε κ' ἢ ὄψη τῆς.

— Ἄκουσε, τῆς εἶπε ἢ χήρα, εἶναι μικρούλα ἢ ἐκκλησιά, κ' ὁ πόνος σου θάναι μεγάλος. Ἐδῶ και χρόνια ἔχασα κ' εγὼ τὸν ἄντρα μου. Τώρα πειὰ ὁ πόνος μου ὁ πολὺς, που ἦτανε σὰ θάλασσα ἀδιαχώρητη, γίνηκε ἕνα πόνου ὄνειρο, κ' ὄχι πειὰ πόνος, σφάχτης. Πές μου, ἂν μπορείς, κ' ἐμένα τὸ δικό σου πόνο, ἀφοῦ τονέ μολόγησες στὴ δύναμή τῆς. Ξέρω κ' εγὼ νὰ τὴν πικραλέσω . . .

— Ἐχασα τὸν ἀγαπημένο μου, εἶπε ἢ κόρη. Πῆγε και στεφανώθηκε ἄλλη. Κρυφάρρεβωνιασμένη με παράτησε.

— Ἄχ, ἄμοιρη καρδούλα, εἶπεν ἢ χήρα σπλαχνισμένη. Δὲν ξέρω γὼ ἀπὸ τέτοιον πόνο, δὲν τονέ δοκίμασα. Μὰ πρέπει νάναι πόνος ἀμολόγητος. Μπροστὰ σὲ τέτοιον πόνο σβύνει ὁ δικός μου σαν τᾶχνόκερο. Δὲν εἶν' ἄξιος πειὰ νὰ καίγεται στὴ Χάρη τῆς μπροστὰ. Πρέπει ὁ δικός σου πόνος νὰ τὸν τρέφῃ ἐδῶ. Και νᾶρχεσαι. Τὸ κλησιδάκι εἶναι μικρὸ, κ' εγὼ θὰ μένω απ' ὄξω, στὸ σκαλάκι του. Γιὰ σένα θὰ παρακαλῶ κ' εγὼ. Ἐχω ἀνάγκη ἀπὸναν πόνο νὰ πονῶ, ἀφοῦ τὸ θᾶμα τῆς μου πήρε τὸ δικό μου. Τώρα εἰὰ θὰ μ' ἐλεῆς ἀπὸ τὸν πόνο σου.

Η ΠΟΪΛΑΚ

Χαρισμένο πῆς Καλῆς μου.

Ἄφουγκραστῆτέ το καλά, τῆς Ποϊλάκ τὸ τραγοῦδι.

Ὅμοια σᾶν κι' αὐτήνα δὲν ἐστάθηκε μήτε στὴν ὁμορφάδα μήτε στὴν καλωσύνη. Μὰ καὶ φρόνιμη σᾶν τῆ Ποϊλάκ, στὸν ντουινὰ δὲν ὑπαρξε ἄλλη.

Τ' ὄνομά της, ἂν κ' εἶτανε ἀπὸ ἄσημη γενιά, ξεπέρασε τὸ κασσωτὸ κι' ἔφτασε ὡς τὸ ποτάμι τοῦ χωριοῦ. Καλὰ κοριτσόπουλα τῶειχανε στὸ στόμα τους, σᾶν ἄνθη τῆς κανέλλας καὶ ἀγόρια ζωηρά τὸ ἀνάφερναν σᾶν τὸ καλὸ ρακί.

Κ' ἡ Φήμη, ποῦνε ἕνας ἀέρας, τὸ ἄρπαξε καὶ τῶφερε πέρ' ἀπὸ τὸ ποτάμι, στὴ Χώρα. Ὅλοι ξέρανε καὶ μιλούσανε γιὰ τὴν καλοσύνη καὶ τὴν ὁμορφιά τῆς Ποϊλάκ, μὰ καὶ γιὰ τὴν πολλὴ της φρονημάδα.

Ὁ Βορηᾶς, ποῦ εἶχε πάρη στὰ γλήγορα φτερά του, τῶνομα καὶ τὶς χάρες τοῦ Ἀλήμπεη καὶ τὸ πάγαινε σὲ χῶρες καὶ βιλαέτια, ἀπαντέθηκε σὲ συγγενόστρωτο δρόμο του, μὲ τὴ Φήμη, ποῦ κόμιζε τῶνομα τῆς πανέμοστης Κοπέλλας—καὶ ὁ πολυξάκουστος Ἀλήμπεης τραβῆξε ἴσα στῆς Ποϊλάκ τὸ χωριό.

Δὲ ρώτηξε τοὺς ἀνθρώπους, γιὰτὶ εἴξερε ἀπὸ τὶς ὁρμήνιες μιᾶς σταυρομάνας, πῶς οἱ ἀνθρώποι περνᾶνε τὰ λόγια τους, ἀπὸ τὸ κόσκινο ἄλλοι τοῦ Μίσους καὶ ἄλλοι τὰ σκορποῦν μὲ τὴν πλατιὰ φύχτα τῆς Συμπάθειας—γιαυτὸ δὲ ρώτηξε τοὺς ἀνθρώπους ὁ καλόγνωμος Ἀλήμπεης.

Στὸ δρόμον, ὄντες ἐξύγωνε, ρωτᾶει τὰ πουλάκια:

«Ἐσεῖς, ἀθῶα πουλάκια, ποῦ ὀλοῦθε πετᾶτε καὶ οὔλα τὰ γλέπετε, πέστε μου, ποιά εἶνε ἡ καλύτερη, ποῦ γλέπετε κορασιά;»

Καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ ἀποκριθῆκαν, ὅλα μαζὺ μὲ χαρωποὺς κελαϊδισμούς, σᾶ νὰ τοὺς ἔκανε γλυκώτερη τὴ φωνή τους, τῶνομα τῆς Κοπέλλας, καὶ φτερουγίζανε πασίχαρα:

«Ἡ Ποϊλάκ, ἡ Ποϊλάκ!»

Εὐχαριστήθη ὁ καλὸς Μπέης καὶ πῆρε ἀπ' τὸ δισάκι κριθάρι καὶ τοὺς ἔριξε.

Τὴν αὐγὴ ρώτηξε ἕνα λαμπερὸ ἀστεράκι ποῦ ξεχώριζε μέσα στᾶλλα:

«Λαμπρό μου ἀστεράκι, ἐσὺ ποῦ ὅλα βλέπεις ψηλάθε, γιὰ πές μου, ποιά εἶνε ὁμορφότερη, ἀπὸ οὐλες τὶς κορασίδες;»

«Ἐγὼ δὲν ξέρω μὰ ὁ ἥλιος μοῦ παράγγειλε νὰ μὴν εἶμαι περήφανο καὶ κρύβουμε ὄντες βγαίνει, γιὰτ' εἶνε ἄλλη λιὸ ἀπὸ μέναν ὁμορφη ἡ Ποϊλάκ!»

Καὶ πάλε ρωτᾶει περίεργος ὁ στοχαστικὸς Ἀλήμπεης:

«Γιὰτὶ ἄστρι μου αὐγερινὸ δὲν τὴνέ ξέρεις ἐσὺ τὴν Ποϊλάκ;»

«Γιὰτ' εἶνε φρόνιμη καὶ δὲ βγαίνει τὶς νύχτες, οὔτε ξενομιλάει τὶς αὐγές.»

Χάρηκε μεγάλη χαρὰ ὁ περήφανος Μπέης, καὶ πὰ δὲ θὰ ρωτοῦσε ἄλλο, ἂν δὲν ἄκουγε τὸ ὄμα τῆς περικαλλῆς ἀγάπης του, μέσα στὸ ρέμα. Τὰ νεράκια, ὡς τρέχανε στὰ πολύχρωμα βοτσαλάκια, λέγανε τῶνομά της: «Ποϊλάκ, Ποϊλάκ!»

«Γάργαρο ποταμάκι, ποῦ ὅμοιο σου στὴ χαρμονή, ἄλλο δὲν εἶδα σὲ χώρα καμιά, πές τι κελλαρίζεις στὰ κρουσταλένια νερά σου;»

«Τῶνομα τῆς πανώριας Ποϊλάκ!»

«Καὶ ποῦ τὴνέ ξέρεις τὴν Ποϊλάκ;»

Ἐκρινε τὸ ποτάμι:

«Χρόνια καὶ χρόνια τὴνέ λούζω στὰ νερά μου τὰ διάφανα καὶ γὼ πρωτοχάρηκα τὶς φανερὲς μὰ καὶ τὶς κρυφὲς ἀνύμνητές της ὁμορφάδες.

«Ἐγὼ χιρῶμαι καὶ θαυμάζω τὸ ἥλιοπρόσωπό της, δροσίζω τὴ λουλουδένια τρυφερότη, καὶ τρυγῶ τὶς θεϊκὲς εὐωδιὲς τοῦ ὄνειρεμένου της κορμιού. Χαϊδεύω τὴν καὶ φιλῶ καὶ ποθοπλαντάζω στὶς ἀγκάλες μου, τὸ ὑπέρκαλλο πλάσμα, τῶνειρο τὸ ζωντανεμένο...

«Κάθε φιλι καὶ φωνάζω της: Ποϊλάκ, Ποϊλάκ!..» ἔλεγε τὸ ποτάμι φλυαρώντας μὲ τὸ ἀδιάκοπο κύλημα τοῦ νεροῦ. Ἐλεγε:

«Γι' αὐτὴν οἱ ὄχτες μου γίνονται παράδεισοι. Περ' ἀπὸ τὰ μακρονὰ βουνά, μαζεύω ναρκίσσους καὶ νούφαρα, γιὰ νὰ τῆς κάμω ποδόλουτρο μυρωμένο. Σκορπάω τὶς αὐγές μου στὶς λιτιές, γιὰ νὰ δροσίσω τᾶηδόνια νὰ τὴν τραγουδοῦν. Τὰ βοτσαλάκια μου ἡμορφιά της τὰ κἀνη πετράδια πολύτιμα καὶ τὸν ἄμμο μου σκόνη χρυσαφένια.

«Ἐἶνε ἄπραγη ἀπὸ ἔρωτα μὰ ἐγὼ τέλεια τὴνέ δασκαλεύω. Νὰ γυρίσης περπατόντας δώδεκα χωριά Μπεντουβίνικα, χωρὶς νὰ πιῆς στάλα νεράκι, τί γλύκα θὰ ἔχη ἕνα φλασκὶ ἀπὸ τὸ γάργαρο νερό μου; Τέτοιαν ἔχει καὶ τὸ φιλάκι της. Τὸ χειμῶνα, ποῦ θυμῶνει ὁ Βορηᾶς καὶ μᾶς παγώνει, ποτάμια καὶ λίμνες ἀλύπητα,

και σὺ βρίσκεσαι ὄξω, γιὰ κοῦρσος μὲ τ' ἀσκέρι σου, πῶς θ' ἀποζητᾶς τὸ τζάκι τὸ φλογερὸ καὶ τὸ χουζοῦρι μιανοῦ ὄντ' ἀ μὲ μαλακὸ ντιβάνι, τέτοιο θάλπος ἔχει στίς ἀγκάλες της: ἡ Ποῦλάκ, ἡ Ποῦλάκ!

«Εἶδα νὰ διαβοῦν ἀπ' τὰ γιοφύρια μου, δῶ καὶ χιλιάδες χρόνια, κι' ἀπ' τὰ περάματα, κόσμος καὶ ντουριάς: εἶδα ἀφεντάδες καὶ βασιλίσσες, εἶδα χιλιάδες σκλάβες. Ἔλυσσα Νύφες καὶ Ξωθιές: δρόσινα Νεράϊδες καὶ Λάμιες, ποῦ εἶχανε θωριές θεϊκὲς καὶ φωνές: παρὰ ἀνθρώπινες, μὰ σ' ἄν τις ὁμορφάδες τῆς Ποῦλάκ μούτε εἶδα, μούτε θὰ ἰδῶ. Γι' αὐτὸ καὶ κάλιο μου ἔχω νὰ στερέψω πάρε νὰ τὴν στερηθῶ τὴν Ποῦλάκ, τὴν Ποῦλάκ!»

Ἔτσι μυργιόμορφη καὶ ἀσύγκριτη τὴν θέλει τὸ τραγοῦδι καὶ τὴν ἐλὴ τὸ ποτάμι τὴν Ποῦλάκ. Καὶ γῶ, τραγουδιστὴς ὀλόψυχά μου δὲν εἰμπόρου, πάρε νὰ σᾶς πῶ τὴν ὁμορφάδα τὴν ἀνύμνητης

Καὶ γοργοκυλάει τὰ κρουστάλια του μιλῶντας τὸ ποτάμι. «Πέρασα χρόνους σκληροὺς καὶ δοκίμασα πίκρες ἀβάστατες. Εἶδα στέγνες φριχτὲς καὶ χαλασμοὺς ποῦ δὲν ἔχουνε ταῖρι: ὅλα τὰ ὑπόμεινα κυλώντας λίγο-πολύ, κεῖνο ποῦ ὄρισε ὁ Ἀλλάχ, μὰ νὰ βαστάξω τῆς Ποῦλάκ τὸ χωρισμὸ, ἀβόλευτο φαίνεται μου.

«Φουσαῖτα μὲ πέρασαν, Σουλτάνοι μὲ διαβῆκαν, ἕνας βρῆκε θάνατο στὰ νερά μου. Κοκίνισα ἀπὸ αἷμα: πότισα τίς καβάλλες, τοῦ Ἰσκεντέρ, μὰ τὴ δόξα ποῦ πῆρα μὲ τὴν Ποῦλάκ, ἀπὸ κανεῖνε δὲν ἐπῆρα. Σὲ λόγγους καὶ σὲ βουνά, σὲ ρουμάνια καὶ κάμπους, τραγουδᾶνε τὴν Ποῦλάκ καὶ μακαρίζουν ἐμένα γιὰ ὅσα εἶπα μπροστήτερα...

«Ὡ τὸν εὐτυχησμένο, τὸν μακάριστο, ποῦ θέλει τὴν ταιριάση!...» Εἶπε τὸ ποτάμι καὶ γοργοκύλαε τὰ νερά του τὰ διάφανα. Ὁ Ἀλήμπεης ἄκουε ξεχασμένος. Κάνενας τους δὲν εἶδε τὸ Φειδάκι, ποῦ, μὲ φρόνεσι μαζεμένο στὴ ρίζα λυγαριάς, σ' ἄκουσε τὰ τελευταῖα λόγια, χάσκησε, σ' ἄθελε γελάση κι' ἄφισε ἕνα σφύριγμα, ὡς χάχανο ἢ φοβέρα.

Ἡ καρδιά τοῦ Μπέη φιλινητροῦσε σ' ἄν περδιοῦλα τὴν ἀνατολή.

Μπήκε στὸ χωριό. Τὴν ὥρα ποῦ φτανε στὸ παζάρι ὁ μουεζίνης ἀπὸ τὸ μιναρὲ ἔψελνε τὴ δόξα τοῦ Προφήτη: «Ἀλλάχ, Ἰλλάλάχ!» Θάρρεψε κι' ἄκουγε τὸ γλυκὸν τῶνομα: «Ποῦλάκ, Ποῦλάκ!» Καὶ δὲ χάνει—τὸ μεράκι του τὸν πλάνταζε—μηνάει τοῦ πατέρα

της, τοῦ καλώτατου κεινοῦ Ἀρήφ-ἀγᾶ καὶ ζητάει του τὸ τρυφερὸ κοράσι.

Νταμπλᾶς στὸ σπητικό σου Ἀρήφαγα! Τσιμποῦσε τὸ κριάς του, ἀναψ: τὴν πίπα, γιὰ νὰ δῆ μῆμως ὄνειρευότουν ὁ δύστηνος Ἀγᾶς: πάει νὰ παλαβώση... Μαθὲς ὁ Ἀλήμπεης, ὁ πολυφημισμένος καστροπολεμίτης μὲ τὰ μάτια, ποῦ βγάζουν φωτιὲς καὶ τὰ γένεια ποῦ δίνουνε τρόμο. Ὁ Ἀλήμπεης ποῦ ἔχει γι' αὐτὸν κερρανοὺ καὶ κουρσεύει πολιτεῖαις καὶ χῶρες—ἰσαλλά!—Ζητάει τὸ δικό του κοράσι τῆς Ποῦλάκ; Ἀμάν, ἀμάν, τρανὴ τιμὴ. Μὰ νὰ τὸ ποῦμε καὶ στὸ κορίτσι τὸ κιλὸ, τὸ πανέμνοστο. Εἶνε τρυφερὸ σ' ἀμπουμποῦκα τῆς Ἀνοιξης καὶ ποτὲς δὲν τὸ χουνε πικράνει. Σίγουρα θὰ δεχτῆ τὸν τρανοὺ καὶ ξακουσμένο Μπέγη: μὰ ἄς τὸ ποῦμε.

Ὁχοῦ καὶ μὲνη Ποῦλάκ! Τὸ χαμπέρι, ἀνέγνωρο τρόμο βάζει στὴν ἀθῶα ψυχοῦλά σου. Πρῶτη βολὰ ποῦ ἀντιλεῖ στὸν καλώτατο πιτέρα.

Εἶνε μικρὴ ἀκόμα πῶς ν' ἀφίση τὸ σπῆτι, τὴν μάνα, ποῦ ἔχει τόσα θελήματα. Καλὸς καὶ δοξασμένος ὁ τρανοὺ Ἀλήμπεης, μὰ τί θέλει μιὰ φτωχιά καὶ ἄσημη τσοῦπρα σ' ἄν τὴ Ποῦλάκ, ἐνοῦ Ἀγᾶ κορίτσι. Νὰ πάρη Μπεοποῦλες, ἀρχόντισσες.

Ποῦ ν' ἀφίση τὰ πουλάκια, τὰ δέντρα καὶ τὰ γάγραρα νεράκια—τὰ ταῖρια της, νὰ τρέχη σ' ἄλλους τόπους. Μὰ πάλι δὲ τολμάει ν' ἀντιπῆ στὴ γνώμη τοῦ κυροῦ της: ἔτσι εἶνε!

Εἶταν ἡ πρῶτη βολὰ ποῦ ὁ Ἀρήφαγας ἀποφάσισε νὰ κἀνη τὴ γνώμη του καὶ μὲ τὸ ἀντιλόγημα τῆς καλῆς του κορασᾶς.

Κ' ἡ Ποῦλάκ ἔγινε Μπεοποῦλα. Ἐγίνε ταῖρι γλυκὸ τοῦ δυνατοῦ καὶ ξακουσμένου Ἀλήμπεη μὲ τὰ μαῦρα φλογόβολα μάτια καὶ τὰ γένια τὰ μακρὰ.

Οἱ μανάδες τὴν καλοτύχιζαν κι' οἱ νῆες κοπέλλες τῆς ἀνιστοροῦσαν τραγοῦδια ποῦ τὰ λέγανε στὰ πανηγύρια καὶ στίς χαρὲς καὶ τὰ παίζανε μπουζοῦξῆδες στίς τάβλες καὶ στὰ ξεφαντώματα τῶν ἀρχόντων.

Κ' ἡ Ποῦλάκ ποῦ θάρρεβε, πῶς κάποιον μέγα θάμα, μέγα μυστικό, εἶνε ὁ γάμος καὶ τὸν ἀκαρτεροῦσε, σ' ἄν μιὰ ἀγέκφραστη χαρά, σ' ἄν τὸ μπάσιμο στὴν Ἐδέμ, καὶ τογὲ λαχταροῦσε ποθεινὰ μὲ κάποιον γλυκὸ φόβο, εἶδε πῶς ἐγελάστηκε.

Δὲν ἔνοιωσε κατὰ πῶς φανταζότουν.

* *

Περνούσε μιὰ ζωή, καλή ζωή, με τὸν καλὸ τὸ Μπέη, ἢ καλή μας Ποϊλάκ. Μονάχα στὸ ἠλιόγευμα τῆς ἄρξει νὰ στέκη στὴν ταράτσα μοναχῆ, νὰ γλέπη κάτω μακρὰ στὴ φλόγινη δύση, σὰν κάτι κεῖθε νὰ καρτέραγε. Μὰ τί; Κι' αὐτὴ δὲν ξέρει.

Ἄλλὰ ἐγώ, ποῦ ξέρω καὶ τραγουδῶ καὶ λέω τὰ γενούμενα ἕνα—ἕνα με τὴν ἀράδα, κατὰ πῶς τᾶκουσα στοὺς χαβιάδες τοὺς παληούς, ποῦ ἀλοίμονον, ἐξεχαστήκαν, ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ πῶ κι' ἀφουκραστήτέ το καὶ βάλτε το βαθειὰ στὸ νοῦ σας: Μὲ τὸ τίποτα ζητοῦσε ἢ Ποϊλάκ-Χανοῦμ νὰ γεμίση τὸ ἄδειο τῆς ψυχῆς της. Μὰ δὲ γεμίζει τὸ ἄδειο με τὸ κενό· θέλει κάποια θ' ἀνάψη φλόγα ἢ δύναμι, καὶ ἔτσι νὰ γεμίση.

Ἀνίξερη ὅμως κι' ἀπραγὴ μαραίνονταν καὶ σβυοῦσε ἢ ἄμοιρη ἢ Ποϊλάκ κυττάζοντας τὸ ἠλιόγευμα καὶ ἀκούοντας τὰ πουλιὰ ποῦ κελαιδοῦσαν.

Ἦρθε ὁ χινόπωρος με ἀστραπεὶς καὶ βροχάδες ἦρθε κι' ὁ χειμῶνας με πάγους καὶ χιονιές, κι' ἢ Ποϊλάκ μέσ' ἀπ' τὸ παρεθύρι τὸ καφασωτὸ κύτταζε, πάντα κύτταζε.

Περνούσανε ζωή καλή, ὁ Ἀλήμπεης ὁ πολυξάκουστος κι' ἢ Ποϊλάκ-Χανοῦμ ἢ πανέμορφη.

Ὅσο περνούσε ὁ καιρὸς, τόσο ἢ ζωή τους πιδὸ καλὴ γενότου καὶ ἢ ἀγάπη τοῦ Μπέη ἀναβε· τέτοιο τῆς ἀγάπης τὸ φούντωμα, ὅπου γένησε τὸ σαράκι τῆς ζούλιας στὴν ψυχὴ του!

Ὅμως ἂν ἢ Ἀγάπη εἶνε δῶρο θεϊκὸ καὶ κάνει τὸν ἄνθρωπο ἀγαπημένο τοῦ Ἀλλάχ, ἢ ζούλια, ἔργο τοῦ Κακοῦ, σέρνει τὸν ἄνθρωπο στὰ μαρτύρια τοῦ Κισμέτ.

Πέρασε κι' ὁ χειμῶνας καὶ ἦρθε ἢ ἀνοιξὴ κελ πέρασε ἀκόμα δυὸ φορές, ὁ γῦρος τῶν ὠρῶνε, κι' ἢ ζωή ξακολουθοῦσε ἴδια, πάντα καλὴ στ' ἀρχοντικὸ τοῦ τρανοῦ Ἀλήμπεη. Ἀτό, του ὄλο ἀγάπη, ἐλόγου της ἢ Ποϊλάκ-Χανοῦμ, πρώτη ἀπὸ κυράδες καὶ κοπελιές, σὲ μορφάδα, σὲ καλοσύνη καὶ σὲ στόχαση. Εἶτανε πάντα: ἢ Ποϊλάκ, ἢ Ποϊλάκ!

Ἦρθε κι' ἕνα καλοκαιράκι δολερό, ἕνας κακὸς Μάη μῆνας, ποῦ ὄλα στὴν πλάση ζητοῦνε ἀλλαγμὰ, ζητοῦνε κάτι νέο.

Ὡμὲ τοῦ δύστηχου σὰν τ' ἀναθυμιάμαι φλογίζουμαι ἀπὸ καῦμὸ κι' οἱ βρῦσες τῶν ματιῶν μου στεριέβουνε ἀπ' τὸ μεγάλο πόνο. Μὰ πρέπει ὁ καλὸς τραγουδιστῆς ν' ἀράξη τὸ τραγοῦδι,

στῆς θύμησης τὸ τελευταῖο σκαλί, καὶ νὰ τὸ φέρνῃ στοῦ στεναγμοῦ τῆ θύρα. Ὅμοια καὶ γὼ θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ με τὴν ἀράδα· μὰ φέρτε μου στὸ καρᾶφι μου ρακή, γιὰ ναῦρω δύναμη στὴ φωνή μου... Καῦμένη Ποϊλάκ... ἀσβυστης μνήμης Ποϊλάκ!

Εἶνε τῆς Μοίρας ἢ πόρτα χάλκινη, βαρειὰ, με μπουτζίνα κρικέλια, σὲ κατώφλια διαμαντόχτιστα, με ἀτσάλενια κλειθρα καὶ φύλακας ὁ κεραυνός, ὅπου βαραίνει ἀγιάτρευτα. Ἄνθρωπος δὲν τῆς ἀνοιξε ἀλοιῶς, καὶ εἶχε τὴν ἀνοιξὴ κι' ἔβλεπε τὸ μελλούμενο, θὰ ἔδινε χαμπέρι στὴ καλή, τὴν κάλιστη, τὴν ποθεινὴ μας Ποϊλάκ—ἔχτος ἂν εἶταν σκύλλας γένημα.

Ποῖος νᾶβλεπε, τί ἔγραφε στὴ μαύρη πλάκα της ἢ Μοίρα, με μπυρισμένα γράμματα, σᾶ φείδια φλογερά, καὶ νᾶρχονταν νὰ στάλεγε καῦμένη Ποϊλάκ, νὰ μὴ πάης κειὸ τὸ πικρὸ τοῦ Μάη πρωινό, στὸ ρέμα με τὶς ἄλλες σου, τὶς γκαρδιακὲς συντριβίσις.

—Ἔτσι ὅμως λέει τὸ Κισμέτ!

Κ' εἶταν ἕνα πρωὶ ἀνοιξὴς καλοκαιρινῆς, ποῦ γιόρταζεν ἢ φύση Ὅλες—ὅπως πηγαῖναν οἱ καλὲς χανούμισες, ἀναθυμιοῦναν τὰ παληὰ τὰ περασμένα τους, ἀφόντας εἶτανε ἀκόμα κοριτσόπουλα, χωρὶς φροντίδες καὶ μελέα, με πόνο πόθο τὰ παιγνίδια καὶ τὰ γλυκὰ ὄνειρατα.

Κι' ὄλα τριγύρω τὶς ξανάφεροναν στ' ἀθῶα κείνα περασμένα· Ἀκόμα τὰ πουλάκια τραγουδοῦσαν χαρωπὰ σάμπως ἐτότες: Ποϊλάκ, Ποϊλάκ!

Τὰ κοριτσένια στοματάκια—μαγιόροδα μυρωστά—γοργοπατώντας τραγουδοῦσαν τῆς πεντάμορφης Χανέμ τὶς ὁμορφάδες καὶ τὰ κάλη.

Καὶ τὸ ποτάμι—ὄχ ἀυτό! Μὲ χίλιους μύριους τρόπους φανέρωσε τὴν ἄμετρη χαρὰ του. Σκόρπισε μεθυστικὲς δροσὲς στ' ἀηδόνια γιὰ νὰ ψάλουν· γαργάρωσε τὸ νεράκι του. Ἐλάμπρυνε τὰ βότσαλά του καὶ μάζεψε νούφαρα κι' ἀνθοὺς ἀπὸ τὶς μυρωμένες ὄχτες. Πῆρε μιὰν ὄψη γιορτινὴ τὸ εὐγενικὸ ποταμάκι καὶ ὄλα του καθένα με τὸ δικὸ του στόμα, μὰ ὄλα με μιὰ φωνή, ἐνωθῆκαν στὴν ἀρμονία τοῦ κρουσταλιοῦ, ποῦ κύλαγε κελαρυστά: Ποϊλάκ, Ποϊλάκ!

«Ἀμάν, ἀμάν, καλὸ μας ποταμάκι», θαμαίνονται οἱ εὐγενικὲς κυρὲς· καὶ καμιανῆς ἢ σκέψη δὲν τρέχει στὸ κακὸ. Εἶνε τόση ἢ ὁμορφάδα καὶ ἢ χάρη ποῦ θᾶνε, κρῖμα κακὸ ν' ἀναλογοιστοῦν.

Γέλοια καὶ χαρὲς ἀκούγονται στοὺς ὄχτους καὶ κάποτες κανὰ

βαρὺ περπάτημα κιβίλας, ποῦ διαβαίνει τὸ γιοφυράκι τὸ μικρὸ καὶ κάνει τὰ κοριτσόπουλα νὰ γέρονν τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν καβζάρη, ποῦ περνᾷ μέσ' ἀπὸ τὸ καφάσι τῶν ἰτιῶν καὶ τῶν ἀλυγαριῶν.

Κακὸ συνήθειο τῆς γυναῖκας αὐτὸ καὶ πλῆθος φορὲς τὴν ἔφερε σὲ πίκρες. Ὅσο εἶνε στολίδι ἢ προκοπὴ καὶ ἡ σεμνότη, τόσο ἐλάττωμα φριχτὸ ἢ περιέργεια στὴ γυναῖκα.

Κοιτᾶτε μπρὸς σας σκυφτὰ καὶ κοπανᾶτε τὶς βελέντζες τὶς παχειὲς μὲ δυνατὰ τὰ μπράτσα, ἢ πατῆστε γερὰ μὲ τὰ θερμά σας πόδια, τὶς καρπέτες τὶς κρουστούφαντες νὰ καθαρίσουν πιὸ καλά, κι' ἀφήστε τοὺς διαβάτες νὰ περνοῦν καὶ τοὺς περάτες νὰ διαβαίνουν.

Πλύνετε τὰ χεράκια τὰ πλουμιστὰ καὶ τὰ μουχρὰ σκουτιά σας ὃ χινοῦμισες, κι' ἀφήστε τὶς κουβέντες γιὰ τοὺς νειούς.

Μὰ ποῦ τὰ χινομαῖα νὰ δώσουν προσοχὴ, στὰ λόγια μου τὰ γνωστικὰ καὶ μετρημένα. Θαρροῦν πῶς ὅλα τὰ κατέχουνε καὶ δὲ φοβοῦνται παραστράτημα.

Μπάπ, μπούπ, περνοδιαβαίνουνε κι' ἀχολογᾷ ἡ θολωτὴ καμάρα τοῦ γεφυριοῦ, καὶ κάθε ποῦ ἀκοῦνε πάτημα, γυρίζουν τὰ κεφάλια νεῖς καὶ γρηές, γιὰτὶ ὅλες, μιὰ γνώμη ἔχουν καὶ μιὰ περιέργεια.

Κατ' ἡ πανώρηα Ποϊλάκ, ἡ ἀψεγάδιαστη, κι' αὐτὴ,... γυναῖκα μαθὲς εἶταν. Μπάπ, μπούπ, καὶ ἕνας καβζάρης νεῖος γοργοπερνάει τὸ θολωτὸ γεφύρι, πάνω σὲ μιὰ φοραδίτσα κόκκινη.

—Ὡχ, ὦχ! Ποιὰ ὥρα σήμανε κακὴ;— γύρισε ἡ Ποϊλάκ, ὅπως γυρῆσαν ὅλες. Γύρισε καὶ εἶδε—ἰσαλλά!—τὸ νεῖό, τὸν καβζάρη.

«Γκιολμᾶν ντοχτώρ, Γκιολμᾶν ντοχτώρ! φωνάξανε οἱ τρυφεροὲς χανοῦμες ποῦ τὸν ξέρανε οἱ πλειότερες, τὸ φημισμένονε γιὰ τρὸ, μὲ τὴν περίσια τέχνη, φερμένην ἀπὸ τῆς Φραγκιάς τοὺς τόπους καὶ τὰ σκολεῖα καὶ ποῦ εἶχε δώσει ὑγεία καὶ ζωὴ σὲ ἀπειροὺς ἀνθρώπους.

«Ἄχ! ἔσκουξε ἡ Ποϊλάκ, ὡς εἶδέ τον ἡ ἔρμη κι' ἀεγλίστρησε στὴν κοίτη τοῦ νεροῦ. Καὶ θε νάπεφτε ἄ δὲ τὴν κρατοῦσε, ἡ πιὸ ἀγαπημένη φιλενάδα τῆς, μιὰ γκαρδιακὴ συντροφίσα ἀπ' τὰ μικρὰ τῆς χρόνια, ποῦ βρέθη, ὡς πάντα τῆς, σιμά.

Κι' ἐδῶ εἶνε ποῦ κομπιάζω, μακαντάσηδες, ὁ ἄμοιρος, γιὰτὶ δὲ λείε τὸ τραγοῦδι, ἀν εἶταν τυχερὸ τὸ γλύστρημα, γιὰ τῶπαθε,

κντάζοντας μὲ μάτια καὶ μὲ νοῦ, τὸ ντόχτορα ποῦ ἐδιάβη. Ἐμεῖς ὡς τὸ ρίξουμε στὸ Κισμέτ, ἀφοῦ ὅλη αὐτὴ ἡ ἱστορία, κι' ἀκόμα ἡ εὐγενικὴ ψυχὴ, ἡ ὁμορφοῦλα Ποϊλάκ, δὲν εἶτανε, παρὰ ἕνα παιχνίδι, ἕνα πλάσμα τοῦ Κισμέτ!

(Τὸ τέλος στὸ ἐρχόμενο)

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΪΦΑΣ

ΜΠΙΛΛΑΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ὁ νεῖος τὴν Παρθενιὰν ἀπάντησε
καὶ φιλάκι τῆς πήρε·
ἕνα βραδάκι αὐτὴ τοῦ μύνησε:
«Στὸ κρεββατάκι μου ἔλα γύρε».

Στῆς ἀγαπούλας του τ' ἀγκάλιασμα
τῆς Νυχτιᾶς τὸ τραγοῦδι
μὲ τὸ γλυκὸ τ' ἀηδόνι τόψαλε
καὶ τὸ στριγγὸ τὸ τρωξαλοῦδι.

—Ἄλοι στὸ νεῖο τὸν ποθοπλάνταχτο!—
Μὲ τῆς ἀπόλαψης τὰ ρίγη
καὶ τῶν φιλιῶν τὴ δρόσο ἀστεγνωτὴ
πήρεν ἀπόφαση νὰ φύγει.

Κι' οἱ Κόρες τῆς Νυχτιᾶς γροικήσανε
τῆς χαρᾶς τὸν ἀλήτη,
ἀπὸ τὰ μύρα ποὺ κουρνιάζανε
μὲς στὴ ξανθὴ—ξανθὴ του χήτη.

Κι' ὡς ποῦ νὰ κράξει τ' ἀναπάντεχο
τῆς αὐγῆς τ' ἄσπρο ὄρνιθι,
πόσες φορὲς τὴν ἀγαπούλα του
πόσες φορὲς δὲν τὴν ἀρνήθη.

ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

Α. Κ.

Με τῶν πευκῶν τὰ μπάλαμα, τ' ἀσίγητα τζιτζίκια,
 μέ ἴσο κορμί, βαθυὰ φωνή καὶ τὴν ψυχὴν ἀντρικία,
 γεμάτη λεύτερο ἀνεμο, τοῦ δειλινοῦ τὴν ὥρα
 σὺ, καλοκαίρι ἐπρόβαινες, πλούσιο ἀπὸ κάθε ὀπώρα.

Τὴν κεφκλήν ἐκράταγες ψηλά σὰ φλόγα, ὠϊμένα
 καὶ τῆς καρδιάς μου ἐφώτιζες τὰ βάθια τὰ σσημένα,
 καθὼς ἡ Κορη στ' ἀνθὶ τῆς τὸ πρῶτον, ὀλη δειλία,
 τ' ἀτέλειωτου ὕπνου ἐφώτιζε τὰ σκοτεινὰ βασίλεια.

Σὲ κάθε βῆμα σου ἀπλωτὸ τὸν πελαγίσο ἀέρα
 ἐγροίκατα μπρὸς νὰ σ' ἐσπρωχνε σὰ μαγικὴ γαλέρα,
 γαλέρα βενετσάνικη, ποὺ ἀνατολὴ καὶ δύση
 κάθε πελάου, κάθε οὐρανοῦ τὸ θάμα εἶχε γνωρίσει.

Καὶ μὲς τὸ πνέμα μου ἐνοιωθα σὰν κύμα νὰ εὐωδάει
 τὸ σῶμα σου δροσιτικὸ καὶ νὰ σταλοβολαίει

ἔτσι, ὅπως τὸδα ὡσὰν ἀνθὸ καὶ φίλντισι καὶ χιόνι
 τὸ γαλανὸ Σαρωνικὸ νὰ σκεῖ καὶ νὰ θαμπώνει.

Τοῦ δειλινοῦ τὰ χρώματτα, ποὺ σὲ τυλίγαν χ'λια,
 ποιοὶ νὰ παράβγει ἐδύνονταν μὲ τ' ἄλικά σου χεῖλια,

ποιοὶ τοῦ Δαφνιοῦ ψηφιδωτῶν, ὄλο ψυχὴ καὶ πίστη
 ἀπὸ τὸ Θόλο ξάστερο μπροστὰ μου ἦρθε κ' ἐτείστη;

Χερὰ καὶ γέλοια δὲ ζητώ, ποὺ νοῦς ἀδρὸς τὰ διώχνει,
 ἡ Μοῖρα μου ἢ βελθότερη πρὸς τ' ἄστρι σου μὲ σπρώχνει

τὸ κάθε ὠρατο, ποὺ μέτα μου παλεύει ἀχνό, νὰ πίνει
 ἀπ' τὰ γλάζα μάτια σου ἀκύμαντη γαλήνη

κι' ὡς μέλισσα κρεμῶμενο, ἀπ' τὰ χρυσὰ σου φρένα,
 ὡσὰν ἐσὲ νὰ αἰστάνομαι, νὰ κρινῶ ὡσὰν καὶ σένα!

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Τὰ μάτια κάτι τῆς ἀγάπης μᾶς χαρίζουν
 σὰ δυὸ λυχνάρια μυστικά, θαμπὸ ἓνα ταῖρι,
 τὰ δυὸ τὰ μάτια τῆς ἀγάπης λαμπυρίζουν
 σὰν πράσινο τρεμάμενο τὴ νύχτα ἀστέρι.

Ἐάφνου τὰ δυὸ λυχνάρια σδύνουν καὶ πεθαίνουν
 σὲ ὦρα κακὴ, χωρὶς βροχὴ καὶ δίχως μπόρα.
 Πᾶν καὶ τ' ἀστέρια... ἤσυχα σκύβουν καὶ μακραίνουν
 πίσω ἀπ' τὴ θάλασσα, πὶὸ πέρα κι ἀπ' τὴ χώρα.

Στὴν ἴδια τὴ γυναίκα τὴν ἀγαπημένη
 πάντα ξανοίγουμε τὰ δυὸ τὰ πρῶτα μάτια,
 τοῦ περασμένου τ' ἀγαποῦμε αὐτὸ ποὺ μένει
 κι ὄλο στὰ ἴδια περπατοῦμε μονοπάτια.

Στὰ μάτια ποὺ δὲ μίσεψαν κ' ἔχουν ἀλλάξει
 πότε θάρρη τὸ πρῶτο φῶς πάλι νὰ στᾶξει;

“Ὅταν μι' ἀγάπη μᾶς ἀφήνει καὶ πεθαίνει,
 τί ἀξήγητος καημὸς, τί μακρινὸ μαράζι...
 φεγγάρι ἀχνὸ στὸν οὐρανὸ πῶς ἀνεβαίνει
 νύχτα χαράματα, λειψό, βουβό, ἔτσι μοιάζει...”

Γύρω μας τότε ἀπλώνεται θαμπὸ σουδάρι
 ἀπὸ ἴσκιο κι ἀπὸ φῶς, ἀπὸ καημὸ καὶ λύπη,
 θαροῦμε κ' εἶναι τὸ σουδάρι ὄλο φεγγάρι
 κι ἀπὸ τὰ μάτια μας βαθεῖα δὲν ἀπολείπει.

Τόσο, ποὺ λέμε νᾶρθη ὁ ὕπνος νὰ μᾶς πάρη
 νὰ ὄνειρευτοῦμε τὴν καλὴ ποῦχει πεθάνει,
 στοῦ καημοῦ μας ἀπάνω τὸ ἄχραντο σουδάρι
 μὲ τὸ πρωτάνθιστο τοῦ γάμου τὸ στεφάνι.

“Α! Κ' εἶναι πὶὸ γλυκὸ μι' ἀγάπη νὰ πεθαίνη
 παρὰ μι' ἀγάπη ποὺ ὄλο λαμπεὶ ἀναστημένη.”

ΔΥΡΙΚΑ

ΑΡΚΑΔΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ

Σὲ μιὰ χαριτωμένη παιδοῦλα...

Ρόδα καὶ κρίνα
Καὶ μενεξέδες
Στὸ φῶς λουσμένα
Καὶ στὴ δροσιά,
Στὸν ἴσκιο πέρα
Γιούλια, πανσέδες
Κι ἄνθη κρυμμένα
Στὴ φυλλωσιά!

Τὸ φῶς κ' ἢ λάμψη
Μιὰ λεύκα δίνει
Στὸ κρουσταλλένιο
Γλυκὸ πρωτῆ,
Ὅμοια σὰ νᾶναι
Γυμνὴ μιὰ Φρόνη
Σὲ μαρμαρένιο
Βάθρο, στητή.

Ρόδα καὶ κρίνα
Καὶ μενεξέδες
Στὸ φῶς λουσμένα
Καὶ στὴ δροσιά,
Στὸν ἴσκιο πέρα
Γιούλια, πανσέδες
Κι ἄνθη κρυμμένα
Στὴ φυλλωσιά.

Τὰ βῆτα, κοίτα!
Φρεσκανθισμένα
Στὸ δρόμο στᾶνε
Μιὰν εὐωδιά,
Σὰ νᾶναι λόγια
Χαριτωμένα
Ποῦ σὲ κεντᾶνε
Ὡς τὴν καρδιά!

Σὰ νᾶναι χεῖλη
Τὰ ρόδα, — ὦ, γέλα!
Χιμογεῶνε
Γλυκὰ - γλυκὰ,
Σὰ νᾶναι τ' ἄνθη
Πυκνὰ σὰ βέλα
Τὸ φῶς κρατᾶνε
Λειτουργικά.

Ρόδα καὶ κρίνα
Καὶ μενεξέδες
Στὸ φῶς λουσμένα
Καὶ στὴ δροσιά,
Στὸν ἴσκιο πέρα
Γιούλια, πανσέδες
Κι ἄνθη κρυμμένα
Στὴ φυλλωσιά!

Στὸν ἥλιο—κοίτα!
Σὰ νέφη πᾶνε
Ζευγαρωμένοι
Κορυδαλοί,
Καὶ κάποιον ὕμνον—
Ἄκου! — σκορπᾶνε
Στὸ κρουσταλλένιο
Γλυκὸ πρωτῆ.

Ὡ! τέτοια μέρα
Μὲ τὸν αἰθέρα
Γλαυκὸ, σὰν κύμα
Στὴν ἀμμουδιά,
Νοιώθω κοντὰ μου
Μακρὰ καὶ πέρα
Τὴν πλάση νᾶναι
Σὰ μιὰ καρδιά!...

Κοντὰ στὸ Μάιναλο.
Ἄρκαδία — 15 |4|917.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕ ΔΥΟ ΧΕΡΙΑ

Χέρια πονετικά κι' ἀγαπημένο,
τὴν ἀνθινή σας τὴν ἀπαλωσύνη,
τὰ χεῖλια τὰ στεγνά, τὰ ἡλιοφρυμένα,
σὰ μιὰ δροσοπηγή καὶ σὰ μιὰ κρήνη
διψάσανε, νὰ οὐύσουνε τὴ λαύρα
τοῦ ἀκοίμητου καημοῦ. Κρινένια χέρια,
διαλύσετε τὰ σύννεφα τὰ μαῦρα
κι' ἐλάτε σὰν κατάσπρα περιστέρια
εἰρήνης νὰ μοῦ φέρετε κλωνάρι.
Ὡ! σεῖς ποῦ μοῦ ἡμερώνετε τὰ πάθη
σὰ μ' ἄφηνε ἢ λαχτάρα τοῦ λυράρη
κι' ἀπ' τῆς ψυχῆς μου τ' ἄδυτα τὰ βῆθη
τὸ μῖσος καὶ ἢ ἐκδίκηση ξυπνοῦσε.
Ὡ! χέρια ποῦ μὲ φέρατε στὸ δρόμο
ποῦ ἴσα στὸ φῶς καὶ στὴ ζωὴ ὀδηγοῦσε,
τώρα ποῦ ἢ μοῖρα στένεψε στὸ νόμο
νὰ σκύψω τῆς ἀνάγκης καὶ νὰ νοιώθω
τὸ σπαραγμο τοῦ σκλάβου Προμηθέα,
γιατὶ θερμό, ἀσυγκράτητο εἶχα πόθο
νὰ φτάσω στὰ μεγάλα καὶ στὰ ὠραῖα,
χέρια πλασμένα γιὰ ν' ἀποκοιμάτε
σ' ὄνειρόπλεχτα λίκνα τις ἐλπίδες,
γενεῖτε χέρια γίγαντα κι' ἐλάτε
νὰ μὲ λυτρώστε ἀπὸ τις ἀλυσίδες...
Ὡ! χέρια εὐγενικά κι' ἀγαπημένα
ποῦ θεῖα ρονιά ἀναδεύετε τὰ μῦρα,
σὰν εἶστε γιὰ τὰ θάματα πλασμένα,
τοῦ παραδείσου ἀνοίξετε τὴ θύρα
κι' ἀπ' τῆς ἀδύσσου σύρτε με τὰ χεῖλη
πρὶν ἀπλωθεῖ τῆς νύχτας τὸ βασιλεῖο
κάνετε ροδοχάραμα τὸ δεῖλι.
Ὡ! χέρια σταμχτήστε μοῦ τὸν ἥλιο...
Κρῶζουνε τὰ κοράκια, φτερουγᾶνε,
σὰ σαρκασμοὶ πετοῦνε ὀλγυρὰ μου,
τοῦ κάκου τ' ἀκρουράνια μοῦ γεῶνε,
Ὡ! ἀσύντριφτα τὰ νοιώθω τὰ δεσμά μου...
Χέρια πλασμένα γιὰ ν' ἀποκοιμάτε
σ' ὄνειρόπλεχτα λίκνα τις ἐλπίδες,
γενεῖτε χέρια γίγαντα κι' ἐλάτε
νὰ μὲ λυτρώστε ἀπὸ τις ἀλυσίδες.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Κάτι ώραῖο πεθαίνει...

Στὸ καινούριο φεγγάρι σιγοείπανε μιὰ εὐχή. Καθένας κρυφά. Μὰ οἱ ψυχές τους μὲ πεποίθηση μάντεψαν ὅτι σόπασαν τὰ χεῖλια, πὼς ἴδια εἶταν. Τὰ βλέμματα τοῦ ἑνα ὀλόβαθα χαΐδειψαν τὰ μάτια τοῦ ἄλλου καὶ τὰ χέρια τους σφίχτηκαν...

Στὸ ἄλλο φεγγάρι εἶσαν χωρισμένοι. Ἀμείλιχτη ἡ ζωὴ εἶχε πέσει ἀνάμεσό τους. Τὰ μάτια τους σηκώθηκαν στὸ φεγγάρι ὀδυνηρὰ νοσταλγικά, ἴσως καὶ δακρυσιμένα, καὶ μὲ πάθος εἶπαν μιὰ εὐχή... Ἀπόμακρα ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο διαισθάνθηκαν πὼς τὴν ἴδια ὥρα ὅμοια ὁ ἰσχυρὸς τους πόθος καὶ πόνος τὰ ἴδια λόγια ἱκετευτικά ψιθύριζε...

Τὰ μάτια τους κύτταξαν πάλι τὸ καινούριο φεγγάρι. Κι' ἂν καὶ τοὺς εἶχε πλανέσει, γοητευμένοι ἀπὸ τὸ αἰώνιο μαγικὸ ψέμα τῆς ἐλπίδος ἐντατικά ξαναεἶπαν μιὰ εὐχή. Ἀδιάφοροι ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, ξένοι, κανένας δὲ φαντάσθηκε τὴν εὐχὴ τοῦ ἄλλου, οὔτε θυμήθηκε τὴ μυστικὴ συμφωνία. Καθένας τὴ δική του εὐχὴ, ἀλλοιώτικη, παρακάλεσε.

Κάτι ώραῖο γεννιέται...

II.

Στὸν κουρασμένο ἀπὸ τὸ δρόμο τὸν περίπλοκο, μὲ τὶς ἄπειρες τυρρανικὲς στροφές, τὸ δυσκολοδιάβατο καὶ σπαρμένο ὄλο ἀγκάθια καὶ πέτρες, στὸν μικρὸ διαβάτη σκύπτει μιὰ σιὰ πολὺ σκοτεινὴ, πολὺ λευκὴ. Μ' ἕνα χαμόγελο γλυκὸ σὰν τὸ χᾶδι τῆς ποῦ στ' ἀέραντο, ὄλο, χαρίζει μονάχα παραμυθιένες γοητείες τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ὀδηγεῖ... Μὲ πρὸς προχωροῦνε στὸ στενὸ μονοπάτι ὅπου περνοῦνε δύο, ἀπεριόριστα πλατιά γι' αὐτοὺς, χωρὶς ἕνα φραγμὸ, χωρὶς διακλάδωσες ὀδονηρὲς ἀμφίβολες, χωρὶς ἕνα ξωτικό πὺν ἀναπηδώντας ζεσχιστικὰ σαρκίζει, στὸ μονοπάτι πὺν ξαφνικὰ ὀλάνθισε βαθιὰ εὐωδιασμένο... ὥραῖο... Ἀξεδιάλυτα... ὅπως ἢ θε ἀπότομα φεῖγει ἢ σιὰ, ἢ καλὴ χάνεται. Πιὸ ἀνυπόφορος κοπιαστικὸς, πιὸ φραγμένο καὶ ἀχάραχτος, πιὸ βαριὰ σκοτεινὸς, ἀτλώνεται ὁ δρόμος. Κι' ἀναγκασμένος τὸν ἀκολουθεῖ ὁ διαβάτης πιὸ σιγρὸς, ἀποσιμωμένος, ἀπέλιδο.

III.

Λυγίζει τὰ δέντρα καὶ τὰ ξεφυλλίζει μέσα στὴ νύχτα μανιασμένος ὁ φθινοπωριάτικος ἄνεμος.. Σφυρίζουνε τὰ φύλλα καὶ πέφτουνε τονίζοντας; ὑποβλητικά κ' ἕνα σπαραγμὸ στὸ δυνατό τραγούδι τοῦ ἀπέλιδου λυγμοῦ τῶν δέντρων σὲ παραχορδία ἀρμονισμένο μὲ τὸ θριαμβευτικὸ σκοπὸ τοῦ Βοριᾶ.. Πυκνὴ καὶ παγωμένη ἡ νύχτα πιέζει... Ἄδειοι εἶναι ὄλο οἱ δρόμοι τῆς ρημαγμένης ἐξοχῆς... Μέσα στὰ σπίτια μὲ ἀνήσυχη σιωπὴ, ἀνατριχιάζοντας, σὰν κάτι ξωτικό, εἶχαν ξεχάσει πὼς φεύγει κάθε καλοκαίρι καὶ τραγικὸ τοὺς φαίνεται, δέχονται τὸ ἐπιβλητικὸ διαλάλιμα τῆς μοιραίας καταστροφῆς. Πέφτουν τὰ ξερὰ φύλλα σὲ κάποιον τάφο. Δυὸ κυπαρίσσια τρικυμισμένα λυγίζουν, δυὸ ὀλόλεπτα κυπαρίσσια, φοντωμένα μόνο στὴν κορφὴ, τόσο θλιβερά, πὺν δὲ μποροῦν οὔτε νὰ κλάψουν ἤρεμα, μέσα στὸ κρῦο, μέσα στὴ νύχτα.

IV.

Ἕνας γρύλλος τραγουδεῖ... Λυπημένα παθητικὰ γεμίζει μὲ τὸ μονότονο κ' ἐντατικὸ σκοπὸ του ὄλο τὸ δειλινὸ... Ὅλο του τὸ εἶναι κι' ὄλο τὸ βράδυ συγκεντρώνεται σὲ μιὰ νότα ὑπερδύναμα ἐπιταχτικὴ. Τὸ Σύμπαντο τραγουδεῖ καὶ μέσα σὲ κάθε διάθεση τὸν πόθο, τὸν ἴσως ἄρταστο τοῦ γρύλλου... Τὸ Σύμπαντο, ὅσο εἶναι μέσα στὸ δειλινὸ ὄρατό, πέρα, καὶ πιὸ πέρα ἀκόμα μελαγχολικὸ ἀπλώνεται σὰ νὰ ἀπομακραίνονται θολωμένα τ' ἀπόμακρα σταχτιά βουνά, μὲ τὶς γοητευτικὲς γραμμὲς πὺν σβύνονται νοσταλγικὲς καὶ θλιμμένες... Ἡ ἀτμόσφαιρα μεθάει μ' ἕναν ἀπόκρυφο καὶ βαρὺ πόνο, ἀσυννέφιαστη ἀλλὰ σκοτενιασμένη ἀπὸ καταχνιὰ πὺν ὑψώνεται, γεμάτη ἀόριστη καὶ δυνατὴ ἐπιθυμία, ἀπὸ τὸ πυρόξανθο χῶμα, σκοῦρο, σχεδὸν μαῦρο τώρα, ἀκόμα πυρωμένο. Πιέζει καὶ ὑπερδιαγείρει ἡ ζέστη ἀσφυγτικὴ μ' ὄλο τὸ βράδι καὶ τὸ φθινόπωρο πὺν ἀρχίζει, σκορπώντας τὴν ἀπέλιδη καὶ ἀπολυτρωτικὴ συνείδηση κάποιου τέλους, τὸ ἀνωφέλευτο σὲ ὄλα... Στὴν ἀδεντρὴ πεδιάδα ἀρμονισμένο μὲ τὸ δειλινὸ πετᾶ τὴν τραγικὴ πένθιμη ὀρμὴ του, μόνο ἕνα κυπαρίσι. Καὶ τραγουδεῖ ὁ γρύλλος... Ἐπίμονα κ' ἐστατικά κάτι ζητάει ἂν καὶ μάταιο τὸ διαισθάνεται... Καὶ δὲν ὁμολογεῖ τί θέλει... Ἴσως κι' ὁ ἴδιος νὰ μὴν τὸ ξέρει.

ΚΛΕΙΣΤΑ ΒΛΕΦΑΡΑ

(*Ὁ νέος ποιητικὸς τόμος τοῦ κ. Γεωργ. Δροσίνης*).

Ὁ Σέξτος Ἀὐρήλιος Προπέρτιος στὶς περίφημες «Ἐλεγείες» του ἔχει τὸν ἀκόλουθο στίχο:

Ille meos somno lapsos patefecit ocellos
Ore suo . . .

Ἐκείνη ἄνοιξε μὲ τὸ φιλί της
τὰ κλειστά μου ἀπὸ τὸν ὕπνο βλέφαρα.

Στὴν ποίηση τοῦ κ. Δροσίνης, Ἰλλα, Ἐκείνη, — ἡ Μούσα, νὰ ποῦμε, δὲν μπόρεσε ν' ἀνοίξῃ διάπλατα μὲ τὸ φιλί της τὰ βλέφαρα τοῦ ἀγαπημένου της. Ὅμως τοῦ γέμισε τὰ μάτια του ἄστρα.

Κι ἀληθινά, στὸν καινούριο τόμο τοῦ παλίου μας ποιητῆ — σὰ νὰ συνεχίζεται ὁ στερνὸς στίχος ἀπὸ τὰ «Φωτερὰ σκοτάδια»: ἄστρα κ' ἐμεῖς μὲ τ' ἄστρα — λίγες δὲν εἶναι οἱ σελίδες ἐκείνες πού θ' ἀπαντήσουμε τίς λέξεις «ἄστρο», «ἀστέρι», «ἄναστρος», «ἀστροφεγγιά» κὶ ἄλλα τέτοια σύνθετα. Κάτον ἀπὸ τὰ δύναμο, τὸ μελιχρὸ φῶς πού σκορποῦνε τ' ἀστέρια, κοιτάζει τὴ ζωὴ, λούζει τὴ φαντασία του, πλανᾷ τὴν ψυχὴ του. Μὰ ζωὴ, φαντασία καὶ ψυχὴ τίς νοιώθουμε ταραγμένες: τὸ περισσότερο πάνου σὲ μιὰ λύρα πού ζητᾷ νὰ μὴ σβῆσῃ, νὰ μὴ σωπάσῃ, πού ὀρέγεται νὰ λευτερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ παλίου ἐκείνου πλατυασμοῦ καὶ νὰ συνταιριασῇ τοὺς ἤχους της μὲ νέες τεχνοτροπίες. Τὸ κατωρθώνει ἄραγε; Ὁ ποιητὴς ἀπὸ τὰ 1880 πού φανερώθηκε μὲ τοὺς «Ἰστοὺς ἀράχνης», καὶ τοὺς «Σταλαχτίτες», πού πρωτοπορεύθηκε μὲ τὰ «Εἰδύλλια» καὶ τ' «Ἀμάραντα», πού σταμάτησε τὴν τέχνη του μὲ τὴ «Γαλήνη» καὶ μὲ τὰ «Φωτερὰ σκοτάδια», λαχτάρησ' ἕνα βῆμα μὲ τὰ «Κλειστά βλέφαρα» πού δὲν τοῦ εἶτανε βολετό.

Ὁ ποιητὴς ἀγγίζει τώρα τὰ γεράματα: τὰ αἰσθήματά του λαγαρίζονται, ἡ νόησή του βαθαίνει. Μὰ ὅλα τοῦτα τὰ θλίβει ὁ ἀκούνητος ἀσύνειδος συντηρητισμὸς του στὸν τρόπο τῆς ἀντίληψης τοῦ ζωντανοῦ καὶ τοῦ φανταστικοῦ. Χαρακτηριστικὴ γραμμὴ του: Ὁ ὑψωμὸς τοῦ ἀνθρώπου, τὸ πέταμά του ἀπὸ τὴ γῆ πρὸς τ' ἀστέρια. Ἡ ἴδια λυρικὴ γραμμὴ, βέβαια, μποροῦσε νὰ

λαμπρύνῃ ἔνανε σημεργὸ ποιητῆ πού θὰ εὔρισκε τὴν καινούρια της ἔκφραση. Ὁ κ. Δροσίνης, μὲ ὄλο του τὸ φημισμένο ταλέντο καὶ τὴν ἀξία, δὲ στάθηκε δυνατὸ νὰ προχωρήσῃ τὴν τέχνη του πέρα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού πρωτοφάνηκε. Ἴσως εἶναι βέβαιο, πὼς τὸ ὕπαιθρο, ὁ ἥλιος, ἡ θέρμη τοῦ πάθους, τὸ πέταμα σὲ οὐρανούς φωτοπερεχυμένους, δὲ θὰ βοηθοῦσαν τέτοιοι ποιητῆ νὰ ξεδιακρίνῃ τὸν κόσμον, νὰ ξεχωρίσῃ τὰ αἰσθήματά του, καὶ ξαφνικὰ θαμπωμένα μονάχα τοὺς θὰ κλείνανε τὰ μάτια, πασχίζοντας νὰ πιάσουν ἀπιαστοὺς ἴσκιους μὲς στὰ σκοτάδια.

Ὁ,τι δὲ βλέπουν ἀνοιχτά, βλέπουν κλειστά τὰ μάτια.

*
* *

Ἐκείνος πού τὴ γῆ πατᾶ,
Τοῦ κάκου ἀποζητᾷ
Χῶμα παρθένο, ἀπάτητο.
Παντοῦ πατᾶ ξένα πατήματα
Καὶ σμίγουν τὰ δικά του ἀχνάρια,
Μ' ὅλα τ' ἀχνάρια, ὅσα ἄφησαν
Στὴ γῆ
Γενιὲς γενιῶν, πού πέρασαν . . .

Ἀρχίζοντας ἔτσι τὴν τελευταία του συλλογὴ ὁ κ. Δροσίνης, μᾶς φαίνεται πὼς ἴδιος καὶ μόνος εἰλικρινᾶ χαρακτηρίζει τὴν ἐργασία του. Νεοχάραχτους δρόμους δὲν ξέρει. Μὰ καὶ τὸ νὰ πατᾶς στέρεα καὶ φροντισμένα στὰ πατήματα τοῦ προηγουμένου σου κόσμου κοιτάζοντας νὰ μὴν παραπατήσῃς, κὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ λαχτάρια σεβαστῆ. Ὁ κ. Δροσίνης ζητᾷ τὴν ποίησή του στὰ παραδομένα. Φροντίζει νὰ κρατᾷ τὴν ἐμπνευσί του σὲ δρόμους ἴσιους, ἀναγνωρισμένους. Τῆς ἀστικῆς μας κοινωνίας τὰ ἰδανικά τὸν κυριεύουνε καὶ τονὲ μεθοῦνε. Τὸν ἀρχαῖο κόσμον τὸν αἰσθάνεται σύφωνα μὲ τὰ «Ἐγχειρίδια» τῆς Ἱστορίας. Τὴ θρησκεία τὴ βλέπει μὲς στὸν ἀχνὸ τοῦ ψεύτικου συνθηματικοῦ λιβανιοῦ. Τὸν ξωμάχο, τὸ ζευγολάτη, τὸ νοικοκύρη καὶ τὴ νοικοκυρὰ τοὺς φαντάζεται δεμένους μὲ τὸ δουρικὸ πεπρωμένο πού τοὺς σφράγισε ἡ κυριαρχικὴ ἀντίληψη τῆς κρατικῆς τάξης. Ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του, σὰ λεύτερον ἀνθρώπου πού τριγυρίζει μέσα στὴ σκλαβιά, δὲ βρίσκει ἐφορμὴ νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ φωνάξῃ. Μόνον στὸν ἔρωτα, στὴν τρυφεράδα, στὸν πόνο, αἰώνια αἰσθήματα, κατωρθώνει νὰ δώσῃ ἔκφραση συμπαθητικὴ, πού νὰ μπορῇ νὰ ἐκανοποιήσῃ, ἢ καλῆτερα νὰ στα-

ματήση, ὅποιον μάταια ζητᾶ μιὰν αὔρα ψυχικῆς ἀρτιότητος μέσα στους λυρισμούς που μᾶς προσφέρνουνε οἱ πιὸ παλιοὶ μας τεχνίτες. Δὲ θέλουμε νὰ ποῦμε, πὼς καὶ μὲ τὴ συντηρητικὴ του ἀκόμ' ἀντίληψη ὁ ποιητῆς δὲ θὰ μπορούσε νὰ μᾶς κερᾶσῃ δυνατὸ πιετό. Ἡ ποίηση, παντοῦ, σὲ κόσμους καὶ σὲ θεωρίες που περάσανε καὶ που ζοῦνε, βρίσκεται περечυμένη. Αὐτὰ ἴσως τίποτα νὰ μὴ ζυγιάζουμε, καθόλου νὰ μὴν ἀξίζουμε. Κεῖνος που ζυγιάζει καὶ που ἀξίζει ὁ ποιητῆς εἶναι, μὲ τὴ δύναμη που ἔχει νὰ τραβᾷ τὴν κρυμμένη ποίηση μέσ' ἀπὸ τὸν κόσμον, τὸ φυσικὸ καὶ τὸν ὑπερφυσικόν.

Στὰ 1857, τὴν ἐποχὴ που ἡ λυρική ποίηση στὴ Γαλλία, εἶχε ἀγγίξει στὴν ἐντέλεια ὅλους τοὺς νοητοὺς δρόμους, ὁ Σαιντ-Μπέβ ἔτσι ἔγραφε στὸ νεοφανέρωτο τότε Κάρολο Μπωντλαίρ: «Ἐσεῖς εἴπατε ἀπὸ μέσα σας καθὼς φαντάζομαι: — Αἴ! λοιπὸν, θὰ βρῶ ἀκόμα ποίηση καὶ θὰ βρῶ ἐκεῖ ὅπου κανεὶς δὲ σκέφτηκε νὰ τὴ ζητήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐκφράσῃ». Ἐνας τέτοιος λόγος εἶν' αἰώνιος. Μᾶς φανερώνει τὴ συνειδητὴ μπόρεση τοῦ ἐξαιρετικοῦ καλλιτέχνη. Παλεύει καὶ ζητᾶ δοκιμάζοντας. Ἡ δοκιμὴ του ἂ δὲν ἔχει πάντα τὴ δύναμη νὰ τὸν ὑψώσῃ, θὰ χαράξῃ ὅμως μονοπάτι γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὁ κ. Δροσίνης σὰ νὰ λιμνίζεταί ν' ἀκολουθῇ τὸ γούστο τῆς κοινωνίας μας. Τὴν ἀναφισβήτητη εἰλικρινεία του, ἡ μοίρα τῆς ἄμεσης ἐπιτυχίας, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὴ θολώσῃ. Πετυχαίνει, δὲ λέμε. Μὰ πετυχαίνει τοὺς εὐκολοὺς ἐπαινοὺς τῆς δημοσιογραφίας μας, καὶ μαζί μιὰ θέση στὴν Ἀκαδημία μὲ συντρόφους τὸν κ. Ἀννίνο καὶ τὸν κ. Σουρή.

*
*
*

Ἡ ποίηση, στοιχεῖο τοῦ κόσμου κα' αὐτῆ. Πραγματικότητα. Ζῆ καὶ ὑπάρχει ὄχι μόνο μὲ πνεῦμα καὶ ψυχῆ, μὰ μὲ σάρκα, μὲ οὐσία καὶ μορφή. Μέτρο καὶ ρυθμὸς, τὰ αἰώνια ἐκφραστικὰ τῆς μέσα. Ἡ μετρικὴ, ἐπιστήμη. Οἱ ἄρμοι τοῦ κορμιοῦ τῆς σιδηροδεμένοι. Ὅμως ὁ συντηρητισμὸς τοῦ κ. Δροσίνης ἐδῶ δὲ φελά. Ἡ τέχνη δύσκολη. Ἐπαναστατεῖ ἐναντίον τῆς καὶ παραπατεῖ. Στὸ στίχον τὸ δεμένο, παρατηροῦμε ἀκανόνιστους παρατονισμούς, καὶ στὸ λεύτερο στίχον βρίσκουμε ζευγαρώματα που χαλοῦνε τὸ μέτρο. Βέβαια ἕνας στιχουργὸς τεχνίτης, που ξέρει κ' αἰσθάνεται τὸ μυστήριον καὶ τὸ θάμα τοῦ στίχου, δὲ θὰ μᾶς παρουσιάσῃ μόνο τὸ ταμπούρλισμα τοῦ σχολαστικοῦ κανονικοῦ μέτρου. Στὴν ποιητικὴ τέχνη λογαριάζει ἔξω ἀπὸ τὸ μέτρο κ' ἕνα ἄλλο στοιχεῖον: ἡ διάταξη

μὲ συμμετρία καὶ μὲ ξαναγύρισμα σειρᾶς ἀπὸ φτόγγους σὲ ἴσα χρονικὰ διαστήματα, αὐτὸ δηλαδὴ που λέμε «ρυθμὸς». Ὁ ρυθμὸς ἐπιτρέπει τεχνικὲς ποικιλίες καὶ παρατονισμούς, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ ξεφεύγῃ μ' αὐτοὺς ὁ στίχος ἀπὸ τὴ μετρικὴ του μορφή, πρᾶμα που συχνὰ τὸ βλέπουμε μέσα στὸ βιβλίον τῆς νεόφαντης συλλογῆς. Ἐκεί μιὰ τέτοια ἀτεχνὴ ἀκαταστασία, τὴν ἀπαντοῦμε καὶ στὸ σονέτο ἀκόμα, στὸ πιὸ αὐστηρὸ εἶδος τοῦ ποιητικοῦ λόγου, που ἡ παράδοσή του ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια, τὸ θέλει καρφωμένον πάνον σὲ ὠρισμένη μορφή. Ἐτσι καταντοῦμε σὲ ποίηση ἀναρχική, που οἱ λόγοι τῆς περασμένης γενιᾶς, θέλουνε ἀσύνειδα νὰ μᾶς κολλήσουνε πλάι στὴν ἀναρχικὴ τους μιχτὴ γλώσσα. Ἄν πάροουμε, ἀνάμεσα σὲ τόσα, τὸ σονέτο που τὸ ξανατυλώσανε φημερίδες καὶ περιοδικά:

Rule Britannia...

Γιὰ νὰ δειχθῇ ἔρωτα ἡ δύναμις τῆς,
Κυβερνήτρια ἢ θάλασσας στὸν οἰκῶνα,
Κάποιος Μιχαηλάγγελος χαλκοχύτες
Ἄς πλάσῃ μιὰ τιτανικὴ Γοργόνα.
Γυναίκειον, ἀπὸ χάλκωμα τὸ κορμὶ τῆς·
Ἄτσαλένια τὰ χέρια ὡς τὸν ἀγκῶνα·
Σιδηροδεμένοι οἱ ψαρισιοὶ ἄρμοι τῆς·
Στ' ὀρθὸ κεφάλι ὀλοχρυσὴ κορῶνα.
Κι ὄχι σὲ κάμπο ἢ σὲ βουνὸ—ἄς τὴ στήσῃ
Μεσοπελαγαί, σ' ἕνα ἐρημονήσι.
Σὰ νύφη ὠραία καὶ φοβερὴ σὰν κάστρο.
Τὴ μέρα ἀφρός κινήτων νὰ τὴ ραίνη
Κι ὀλονυχτα ἰπάνωθὲ τῆς νὰ μένη—
Δόξα ἀβυσίλευτη—τὸ Πολικὸ Ἄστρο.

θὰ παρατηρήσουμε πὼς ὁ τρίτος, ὁ πέμτος καὶ ὁ ἕβδομος στίχος, εἶν' ἐντεκασύλλαβοι χωρὶς μέτρο, γιατί σὲ καθέαν ἀπ' αὐτοὺς, λαμβικὸ στίχον, βρίσκονται δυὸ διποδίες: τροχαϊκῆς, ἀνάμιξη που τέλεια λαθεύει τὴ μετρικὴ μορφή. Μέσα στὶς εἰκοσιποχτῶ ποικιλίες τοῦ ἐντεκασύλλαβου τοῦ σημειώνει ὁ Κάλβος, τέτοιο εἶδος στίχου, εἶναι ἄγνωστο. Στὸ ἴδιον σονέτο ὁ προτελευταῖος στίχος τονίζεται ἀκανόνιστα, καὶ ὁ τελευταῖος μὲ τὸν τονισμό του καὶ τὴν τομή, χωρίζεται σὲ δυὸ μικρότερου; ἰδιαίτερου; μορφῆς, στίχους, χάνοντας ἔτσι τὴν ἐνότητα τοῦ ἐντεκασύλλαβου.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο δὲν εἶναι μοναδικόν. Σ' ἀλάκαιρον τὸν

τόμο ἀρίφνητα τέτοια μπορούμε νὰ τρυγήσουμε. Κ' ἡ αἰτία εἶναι γιατί ὁ ποιητὴς κατοσκευάζοντας στίχο μετρᾶ συλλαβές καὶ τίποτ' ἄλλο. Μὰ καὶ τ' ἀπλό τοῦτο μέτρον, κάποτε δὲν τὸ κατορθώνει. Στὸ ποίημα «Ναπολέον» μὲ τρία τετράστιχα, στὸ δεύτερο στίχο τῆς τελευταίας στροφῆς ξεφεύγει μιὰ συλλαβὴ περισσότερο. Ἀσυχώρητο λάθος καὶ σὲ πρωτόπειρους στιχοπλάχτες. Κι ἀκόμα σκληράδα κι ἀλγισιὰ καμιά φορὰ στὴν καλόχη ἀπόδοση τῆς φράσης καὶ κακόφωνες συνίξεις, πού δὲν ξέρεις διαβάζοντας πού νὰ τονίσῃς, καθὼς στὸν ἀκόλουθο στίχο πού πρέπει νὰ μετρηθῇ ἐντεκασύλλαβος:

Στ' ὀλύμπιο θρόνῳ ἡ Κλειὸ καθισμένη.

Κάποτε καὶ χασμωδίες, καθὼς στὸν πέμπτο στίχο τῆς 36 σελίδας, στὸν πρῶτο τῆς σελίδας 56, στὸν πέμπτο στίχο τῆς 110 σελίδας κλπ. Δείγματα ὅλα τοῦτα πὼς λείπει ἀπὸ τὴν τέτοια ποίηση τὸ οὐσιαστικώτερο καὶ τὸ βαθύτερο τεχνικὸ ξεδιάλυμα, λείπει γενικὰ ἢ λογικὴ τῆς ρυθμομετρικῆς.

* *

Ἐξω ἀπὸ τὰ παραπάνου χαρακτηριστικὰ ὑστερήματα, ἅμα μποῦμε στὸν κόσμον τοῦ ποιητῆ, ὅπως τὸν ἔχει πλάσει καὶ μᾶς τὸν παραδίνει, πολλὲς εἶναι οἱ στιγμὲς πού θὰ αἰστανθοῦμε φερεμένη τὴ συγκίνηση ἀπὸ καθάρεις πηγές. Περίεργο δὲν εἶναι πού τὰ καλύτερα τραγούδια του, ἔχουνε καὶ πιὸ κανονισμένη μετρικὴ μορφή. Ἐχωρίζουμε τοὺς δεκαπεντασύλλαβους καὶ μέσα σ' αὐτοὺς τὸ ἀνώτερο ἴσως τῆς συλλογῆς τραγούδι, μὲ ἀληθινὴ πνοή, «Τάστρα τῆς Λύρας». Ἐχωρίζουμε ἀκόμα τὸ «Διαβατάριον τρυγόνι», τὸ «Καμένο καλύβι», «Οἱ δύο», «Ἡ Πίστι», «Τραγουδῶντας», «Ὁ θάνατος τοῦ Μπαίρον» πού ὁ Κύκνος του μᾶς θυμίζει τὸν ἄλλο κύκνον στὸ «Ἄγαλμα» ποίημα τῆς συλλογῆς «Ἀμάραντα» (1890) τοῦ ἴδιου ποιητῆ. Τὰ τραγούδια «Ἡ καλοσύνη σου» καὶ «Μόνος» ταγαμέν' ἀπὸ μίαν ἑξαιρετικὰ ἰδιαίτηρη συγκίνηση τῆς ζωῆς του. Κι' ἄλλ' ἀκόμα δὲν εἶνε δύσκολο νὰ μᾶς τρυβίξουνε τὴν προτίμησιν, νὰ μᾶς συνεπάρουνε καὶ μάλιστα τρία τέσσαρα ἀπὸ τὴ σειρά τοῦ: «Εἶπε».

Τὸ κλάμα ἐδῶ τοῦ ποιητῆ ἔρχεται ἀπὸ βαθιὰ, σὰν κατάνυξη. Ἡ ζουγραφία του καὶ ἡ μεταφορικὴ του παράσταση ἔχουνε ὅλη τὴν ὁρμὴ νὰ γίνουν εἰκονοπλάσματα καὶ μυθοπλάσματα. Δὲ λείπει ἀκόμα καὶ μιὰ χάρις, μὲ τὸν τρόπο πού ἐρμηνεύει τὰ

γύρο του. Δὲν τοῦ ξεφεύγει μάλιστα κ' ἡ εὐωδιὰ τοῦ δραματικοῦ στοιχείου στὴν ποίησιν. Ὅμως κάποιες φορὲς ἡ ποιητικὴ ἰδέα στὸ ξετύλιγμά της δὲν ἀνεβαίνει στρωτά, κανονικὰ καὶ ὅλο ἀψηλότερα. Κάποτε ναρὶς ξεπερνεύει, κάποτε πάλι φτάνει στὸ τέλος ξεπέφτοντας, λιγοψυχῶντας. «Μερικὰ του ποιήματα σὰ νὰ σταματοῦνε γιατί τοὺς ἔλειψε μιὰ πνοή», ἔγραψε ἄλλοτε ὁ Παλαμάς ξεφυλλίζοντας τὰ «Φωτερὰ σκοτάδια». (Νουμάς 552—1915).

* *

Ὁ κ. Δροσίνης εἶναι ἀπὸ τοὺς ποιητὲς πού στιχογραφεῖ ἀνὰ πάντα στὴ δημοτικὴ ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς χρόνια. Μὰ ὁ γραφτὸς του περὶς λόγος, γυρισμένος, ἀντίθετα, στὴν καθαρεύουσα. Ἡ διγλωσσία τὸν ἔχει τραβήξει στ' ἀρπᾶγια της. Κ' ἔτσι τοῦ στίχου τοῦ ἡ δημοτικὴ γεμάτη εἶναι ἀπὸ τὴν ψυχὴ τῆς καθαρεύουσας. Ἐνακίτωμα καὶ συβιβασμός.

Γιὰ τοῦτο γράφει «δέντρο» (σελ. 71) μὰ καὶ «δένδρο» (σ. 89). «πλανᾶται» (σ. 74) γιὰ νὰ ριμάρῃ μὲ τό: κοιμάται, «Ἱερολοχίται» (σ. 102) γιὰ νὰ ριμάρῃ μὲ τό: κοιμηθῆτε. Γράφει «νικηταί» (σ. 110) «κτακτηταί» καὶ «διῶχται» (σ. 129). Στὸ ἴδιο τραγούδι (σ. 86) «ἀνθρώπινη» καὶ παρακίτου «ἀνθρώπινη». Ἄλλοῦ πάλι γράφει «μοσκολίβανο» (σ. 35), μὰ καὶ «μοσχοστάφυλο» (σ. 15) «μοσχανάσασμα» (σ. 177). Γράφει «χειρόβολα» (!) ἀντὶς: χερόβολα (σ. 60), «στὴν ἄμμο» (σ. 69), «πίστεως» (σ. 71), «Ἀναστάσεως» (σ. 162), «καηλιὸ» (σ. 11), «μακαρίως» (σ. 69) πού πληγώνει τὸ στίχο ἀντὶς τὸ κανονικὸ δημοτικὸ: μακαρισμένα, χωρὶς ἀντίθετα νὰ μποδιστῇ νὰ γράψῃ «ρέχτηκε» γιὰ νὰ πῇ: ὠρέχτηκε, πού ὅσο κανονικὸ κ' ἂν εἶναι τὸ πρῶτο, ἕνας ἄλλος μποροῦσε καὶ νὰ διστάξῃ. Μεταχειρίζεται τὴ φράση «ἐμάλαξα τὸ Χάρο» (σ. 31) στὴ σημασία τοῦ «μαλάσσω» τῆς καθαρεύουσας. Γράφει «καταστερισμένη» καὶ «καταστερίση» (σ. 31 καὶ 32) ἀπὸ ρῆμα: καταστερίζω, ἀντὶς «καταστερωμένη» καὶ «καταστερώση».

Μὰ δὲν ξεχνοῦμε πὼς ὁ κ. Δροσίνης δὲν ἔνοιωσε μέσα του τὴν ἱερὴ φλόγα, γιὰ ν' ἀκολουθῆσῃ ὀλόβολα τὴ γλωσσικὴ ἀναγέννησιν, πού ἔφερε στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία τὴν ὁρμὴ τῆς φροντίδας καὶ τῆς μελέτης. Προτίμησε νὰ μείνῃ καθυστερημένος, κ' ἡ ἐδίκησιν ἀλήθεια τοῦ δίνεται βαρειά. Ἡ γλώσσα μας ἢ δημοτικὴ δὲν εἶναι:

Μιά ζωή πού πέρασεν
 Ἕνας Ἰσκιὸς πού ἐχάθη.

Εἶναι τὰ γράμματά μας ἀλάκαιρα ἐκεῖ, ἀκόμα εἶναι τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλο, εἶναι τὸ ἄλικο αἷμα πού τρέχει στῆς νιότης τῆς φλέβης, εἶναι ἡ ζωὴ μας ἡ ἀληθινή, εἶναι μαζί καὶ ἡ δόξα μας.

Ἄγιο τὸ χῶμα πού πιτεῖς, τὰ σαγταλά σου λυσε!

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΘΟΥΒΕΙ Ο Κ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐφτὲς τῆς ἡμέρας ἔγινε πολὺς θόρυβος γιὰ τεχνικὰ ζητήματα ἀπάνου στὸ ποίημα τοῦ Βάρναλη «Ἀλκιβιάδης» πού δημοσιεύτηκε στὸν περασμένο «Πυρὸς». Ἐγραψε πρῶτος ὁ κ. Ξενόπουλος ἓνα σημεῖωμα στὴν «Ἀθῆναι», ἀπάντησεν ἓνας νέος στὴν «Πρόοδο», ἀπάντησε ὁ Βάρναλης στὴν «Πρόοδο», ἀνταπάντησε δὴν φορὲς ὁ κύριος Γρηγόριος ὁ Ξενόπουλος, μὰ ἐπειδὴ τὰ ζητήματα πού γίττει δὲν τὰ κατέχει καὶ δυστυχῶς πολλοὶ δὲν τὸ ὑποψιάζονται, καὶ πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού πιστέβουνε σ' ὅτι γράφει ὁ ἄνθρωπος ἀφτὸς, ἀνάγκη γιὰ κείνους πού καταλαβαίνουνε νὰ δείξουμε τὸ σωστό.

Καὶ πρῶτα, ἀφοῦ λέει διάφορες ἀνοησίες;—ἀμφισβητῆται τὴν ὑπόστασι τῆς μεταφορᾶς, δείγμα καθαρὸ τῆς ἀφτοσχεδιαστικῆς του ὑπόστασις, δείγμα πὼς ἀγνοεῖ τὰ σχήματα λόγου, δείγμα τέλος πού γράφει ὅπως τύχει καὶ δὲν εἶναι λογοτέχνης. Ἄν ἔλεγε πὼς δὲ συμφωνάει μὲ τὴν ἐκζήτηση πού κάνει ὁ Βάρναλης, πάει καλά, ἀφτὸ εἶναι μία ὠρισμένη ἀντίληψη, μὰ νὰ μᾶς μιλεῖ γιὰ λίθη, δείχτει πὼς δὲν ἔχει ἰδέα γιὰ τὰ πράματα πού δοκιμάζει νὰ κάμει τὸ δάσκαλο.

Ἐτετα γράφει ὅτι οἱ τύποι ἀντήχων, ἐκοιμοῦσες καὶ πελάη δὲ δικαιολογοῦνται μὲ κανένα λόγο. Ὡς τόσο ἄς μάθει τ' ἀκόλουθα:

Τοὺς τύπους ἀφτουνούς τοὺς μεταχειρίστηκε ὁ Διον. Σολωμὸς στὴν ὠριμὴν ἡλικία του καὶ τί σημαίνει ἀφτὸ πρέπει τέλος πάντων νὰ τὸ ὑποψιάζεται ὁ κύριος Γρηγόριος ὁ Ξενόπουλος. Μὰ πάλι ἄς διαβάσει:

Τὰ πέλαγα στὴν ἀστραπὴ κι' ὁ οὐρανὸς ἀντήχων
 (Κρητικὸς XVIII)

Ἄλλὰ τὸ πλέξιμ' ἄργουνε καὶ μοῦ τ' ἀποκοιμοῦσε
 (Κρητικὸς XXII)

Ἐτσι ἄς μάθει ὅτι ὁ τύπος ἀντήχων, εἶναι ἰσοδύναμος μὲ τοὺς ἀκόλουθους: ἀντήχων, ἀντήχουνα, ἀντήχουσαν, καὶ ὅτι ὁ τύπος ἀποκοιμοῦσα, ἰσοδύναμος μὲ τοὺς τύπους ἐκοίμαα ἢ ἐκοίμουνα. Τέλος ἄς μάθει ὅτι τὸ ἀποκοιμάω καὶ ἀποκοιμῶμαι δὲν εἶναι διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ κοιμίζω καὶ κοιμίζομαι καὶ ὅτι πολλὰ ῥήματα σὲ ἰζω καὶ ἄζω ἔχουνε καὶ τύπους συναιρεμένων σὲ ἄω. Καὶ γιὰ νὰ κοντολογῶ, ὅλα τὰ σὲ ἄω ἔχουνε παρατατικὸ σὲ ἄα, σὲ ουνσ, καὶ σὲ οὔσα.

Οἱ τύποι ἄργουνε καὶ ἀποκοιμοῦσε πού ἔχει ὁ Διον. Σολωμὸς στὸ στίχο πού ἀνάφερα, εἶναι παρατατικοὶ καὶ ἰσοδύναμοι. Καὶ συγκεκριαλιόνοντας σὲ γενικὸ κανόνα τὰ παραδείγματα, τοῦ φωνάζω νὰν τὸ μάθει:

Ἡ Δημοτικὴ μας ἔχει πολυτυπία, καθὼς καὶ ἡ Ἰταλικὴ, καὶ ἀφτὸ εἶναι ἀπὸ πολλοὺς λόγους πού συγκεκριαλιώνονται στὸ ὅτι εἶναι ἄμεσοι κλάδοι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἢ μία, καὶ τῆς Λατινικῆς ἢ ἄλλη. Ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Καθαρέβουσα, πού εἶναι παρακλάδια, ἔχουνε μονοτυπία.

Ἄφτὸ ποτὲ δὲν ἐπροσέχτηκε σωστὰ ἀπὸ τοὺς λεγόμενους ἐιδικοὺς γλωσσολόγους, πού μεταχειριστήκανε τὴν κλίγη τοῦ Προκρούστη, δουλέβοντας φανερά σὲ ξένες ἐπιρροές, ἢ ἐκολλήσανε σὰ στρεῖδια ἀπάνου στὴ «Μάβρη Παράδοσι», ἀνίκανον γάρθουνε σ' ἀνταπόκριση μὲ τὴ ζωντανὴ πραγματικότητα.

Ἄφτὰ γιὰ τὴν ὥρα.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΨΥΧΗΣ ΧΑΜΟΓΕΛΑ»

ΜΑΤΙΑ

Γαλάζιοι ἀνθοὶ πού δίνετε θάνατο εὐωδιασμένο
 Μὲ τὰ μπητάκια μοι ἀζετε πού μάτια ἐγὼ προσμένω,
 Καὶ τὰ θωρῶ σὲ ὄνειρα νὰ μὲ σιγοπεθαίνου
 Καὶ σὲ γλυκὸ ἓνα θάνατο πὼς ζοῦν νὰ μὲ μαθαίνου.

Σπέτσες 1918.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΚΑΙ Ο «ΠΥΡΣΟΣ»*

Κυρίες και Κύριοι,

Οι νέοι του «Πυρσοῦ» ἀναλάβανε νὰ πραγματοποιήσουν, τόσο νωρὶς μάλιστα, ἓνα ὄνειρό μας μεγάλο. Ἐκεῖνο δηλ. πού ὄνειρευόμαστε ἐμεῖς οἱ πλιότεροι πὼς ἡμτοροῦσε νὰ γίνεῖ ὕστερ' ἀπὸ πενήντα χρόνια—καὶ τὸ θαρροῦσαμε μάλιστα καὶ τὸ χρονικὸ αὐτὸ διάστημα μικρὸ—ἔρχονται σήμερα οἱ νέοι τοῦ «Πυρσοῦ» νὰ μᾶς τὸ φέρουνε νὰν τὸ χαροῦμε στὶς ἡμέρες μας.

Τὸ ὄνειρό μας εἶτανε νὰ μελετηθεῖ ὁ Ψυχάρης, ν' ἀναλυθεῖ τὸ γιγαντένιο ἔργο του, νὰ δειχθεῖ ἀπ' ὅλες του τὶς μεριές καὶ νὰ παρακινηθεῖ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἡ διανοούμενη μερίδα τοῦ Ἐθνους μας νὰ μελετήσῃ τὸν Ψυχάρη, γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ ἔτσι, καὶ μόνον ἔτσι, τὸ βαρὺ τίτλο πού σέφνει στὴ ράχη της, ὅπως ἡ χελώνα τὸ καβούκι της. Διανοούμενος Ἕλληνας, πού δὲν ἔχει μελετήσῃ τὸν Ψυχάρη εἶναι—καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶτε γιὰ τὴν παρομοίωση—σὰν ἓνα κοντόφωτο πού ἐπιμένει νὰ διαβάσει ἓνα γράμμα ψιλογραμμμένο δίχως νὰ φορέσει τ' ἀνάλογα ματογυάλια.

Τὰ ματογυάλια αὐτὰ τὰ ψυχρικά, πού εἶναι αὐτὰ τὰ ματογυάλια τῆς ἀστρόμμάτας Ἀλήθειας, ἔρχεται σήμερα ὁ «Πυρσός» νὰν τὰ προσφέρει στὸ διανοούμενο Ἑλληνικὸ κοινόν, ὀργανώνοντας τὶς φιλολογικὲς αὐτὲς διαλέξεις πάνω στὸ γιγαντένιο καὶ πολυσύνθετο ἔργο τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς γλωσσικῆς μας ξαναγέννησης.

Ἔστερ' ἀπὸ τοὺς δυὸ ὁμιλητῆς, τὸν ποιητὴ Ρήγα Γκόλφη, πού μᾶς ἀνάλυσε ἀπὸ τοῦτο ἐδῶ τὸ βῆμα μὲ ἀγάπη καὶ μὲ σοφία τὸ «Ταξίδι» του, κι' ὕστερ' ἀπὸ τὸν ξεχωριστὸ δηγηματογράφο μας Κώστα Παρορίτη, πού μὲ τὴν κριτικὴ του μελέτη ὁ «Ψυχάρης καὶ τὸ δῆγημα» μᾶς ἀπόδειξε, προχτὲς ἀκόμα, ποιὰ καὶ πόση ἐπί-

* Σ. τ. Π. Δημοσιεύουμε τὸν πρόλογο τῆς ὁμιλίας τοῦ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλου : «*Ὁ Ψυχάρης καὶ ἡ πολιτικὴ*», ὅχι μόνον γιὰτ' εἶναι τιμητικὸς γιὰ τὸν «Πυρσό», μὰ καὶ γιὰτὶ δείχνει ποιῆς ἀφορμὲς μᾶς παρακινήσανε νὰ διοργανώσουμε τῆς φιλολογικῆς αὐτῆς ὁμιλίας πάνω στὸ πολυσύνθετο καὶ γιγαντένιο ἔργο τοῦ μεγάλου μας Δίσκαλου καὶ Τεχνίτη.

δραση εἶχε στὸ σημερινὸ νεολληνικὸ δῆγημα καὶ πόσο μπροστὰ τὸσπρωξε μὲ τὰ δῆγηματά του ὁ συγγραφέας τῆς «Ζούλιας» καὶ τοῦ «Δακτυλιδιοῦ τοῦ «Γύγη» ἀνεβαίνω τρίτος ἐγώ, στὴ σειρά, στὸ βῆμα νὰ φέρω, ἀντλώντας ἀπὸ τὴν ἀκένωτη ψυχαρακὴ πηγὴ, τὰ δουκουμένα ἐκεῖνα, πού θὰ μᾶς ἀποδείξαν πειστικώτατα, πὼς ὁ δημοτικιστικὸς ἀγώνας, ὁ ἀγώνας δηλ. γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς Δημοτικῆς, ὅπως τὸν ἐπίασε καὶ ὅπως τὸν ἐνέργησε ὁ Ψυχάρης δὲν εἶτανε μόνον γλωσσολογικὸς ἀγώνας, οὔτε μόνον φιλολογικὸς, μὰ ἓνας γενικὸς ἀγώνας, πού χτύπησε ὅλες τὶς νεοελληνικὲς πρόληψες, ὅπου κι' ἂν τὶς ἀντάμωσε, εἴτε στὰ γράμματα, εἴτε στὴν τέχνη, εἴτε στὴν πολιτικὴ, εἴτε στὸν κοινωνία, παντοῦ, παντοῦ, —εἶτανε ἓνας ἀγώνας τῆς Ἀλήθειας κατὰ τῆς ψευτιᾶς, εἶτανε ὁ ἀπολυτρωτικὸς τῆς Ρωμαϊκῆς ψυχῆς ἀγώνας.

Ἔστερ' ἀπὸ τὸ Ρήγα Γκόλφη, τὸν Κώστα Παρορίτη κ' ἔμένα, ὕστερα δηλ. ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς τρεῖς Βετεράνους τοῦ Ψυχαρισμού, πού μᾶς στρατιολόγησε ὁ «Πυρσός» ἀπὸ τὶς ἐφεδρικὲς ηλικίας τοῦ Ἀγῶνα θ' ἀνεβοῦν τοῦτο ἐδῶ τὸ βῆμα δυὸ νέοι, οἱ κληρωτοί, νὰ ποῦμε, τῆς φεινῆς δημοτικιστικῆς ἀπογραφῆς,—ὁ ἓνας πού τὸ θεωρῶ τιμὴ μου καὶ μεγάλη ἠθικὴ ἀνταμοιβὴ γιὰ τὶς θυσίες καὶ γιὰ τὴν ἐργασία μου πὼς φέρνει τ' ὄνομά μου, καὶ θὰ μᾶς μιλήσῃ γιὰ τὸ «Ποιητικὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη», κι' ὁ ἄλλος, ὁ νέος ποιητῆς Κωστῆς Βελμύρας, πού θὰ μᾶς μιλήσῃ γιὰ τὸ «Ψυχαρακὸ θέατρο».

Ἐλπίζω κ' εὐχομαι ἡ Ψυχαρακὴ αὐτὴ σταυροφορία νὰ μὴ σταματήσῃ ὡς ἐδῶ. Ἐλπίζω κι' εὐχομαι κι' ἄλλοι, παλιοὶ καὶ νέοι, ν' ἀκολουθήσουνε τὸ παράδειγμά μας καὶ νὰ συνεχιστεῖ ὡς παράδοση, αὐτὸ πού γίνεται ἀπὸ μᾶς σήμερα, ὅσο πού νὰ βγεῖ στὸ φῶς τὸ μεγάλο βιβλίον, πού ἐτοιμάζει ἀπὸ καιρὸ ὁ Παλαμᾶς γιὰ τὸν Ψυχάρη καὶ πού θὰναι αὐτό, τὸ ἀγαλμα, πού προφήτησε ὁ Κρουμπάχερ πὼς θὰ στηθεῖ μιὰ μέρα ἀπὸ Πεντελίσιο μάρμαρο στὸν πνευματικὸ ἀρχηγὸ τῆς Ρωμοσύνης.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

«ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΟΥ ΠΥΡΣΟΥ». — 'Ο «Πυρσός» με τὰ μικρά του ύλικά μέσα κατορθώσας νὰ δώσει μιὰ σημαντική κίνηση μὲς στὸ βάλτονερί πού πνίγει τὴν πνευματικὴ ζωὴ τελευταία. Τὴν ἐποχὴ πού τὰ Λύκεια κ' οἱ Παρνασσοὶ στρατολογούσανε κάθε καρδιάς καρδίαι γιὰ νὰ κολακέψουνε μ' εὐκόλες ὁμιλίαι τὸ Κοινό, δυό-τρεις ἀπ' τὸ δικό μας κύκλο θελήσανε νὰ χτυπήσουνε τὴ νεκροφιλία τῶν «Παρνασσῶν» μὲ τὸ πλούσιο ἔργο ἑνὸς Ζωντανοῦ, μὲ τὸ γιγαντένιο ἔργο τοῦ Ψυχάρη!

Τὰ μεστὰ λόγια πού ἀκουστήκανε ἀπὸ τὸ βήμα τῶν Ἐμποροῦπαλλήλων, μπροστά σ' ἓνα κοινὸ μορφωμένο καὶ διυλεχτὸ, μᾶς κάνουνε νὰ περηφανευομαστε γιὰ τὸ ἔργο πού ἀναλάβαμε. Ὁ Γκόλφης πρῶτα καὶ μετὰ ὁ Παρορίτης, οἱ δυὸ Ταγκοπουλοὶ κι ὁ νέος ποιητὴς Βελμύρας, μ' ἀγαπητὴ σκύψανε στὸ πολυσύνθετο ἔργο τοῦ Ψυχάρη, δίνοντας πλαῖ στην κριτικὴ ἐργασία καὶ τὸ δυνατὸ χτύπημα σὲ κάθε συντηρητικὴ Ἴδεα καὶ Σκολαστικισμό.

Στις 27 τοῦ Γενάρη, μᾶς μίλησε ὁ συγγραφέας τοῦ «Μεγάλου Παιδιοῦ» γιὰ τὸ «Ψυχαρικὸ Διήγημα». Πῆρε τὸ Ἑλληνικὸ διήγημα στὸ φανέρωμα του καὶ το παρακολούθησε προσεχτικὰ ὡς τὰ σήμερα. Οἱ Ραγκαβῆδες κι' οἱ Παγανέληδες στὴν ἀρχὴ—σήμερα οἱ Χατζόπουλοι κι' ὁ Βλαχογιάννης, ὁ Βουτιρᾶς κι' οἱ Ἐφταλιώτηδες. Τὸ «Δαχτυλίδι τοῦ Γύγη» στραμμένο ἀπ' τὴ μαγικὴ του ὄψη, μᾶς δειχνε μιὰ πομπὴ ἀπὸ ἀγούρες ἐργασίες πού πασχίζουνε νὰ φερονε τὸ Ἑλληνικὸ Διήγημα πλαῖ στὸ πολιτισμένον Ἑυρωπαϊκόν, βασισμένοι περισσότερο στὴν ψυχολογία, πού φανέρωσανε μὲ τὴ «Ζούλεια» καὶ τὸ ρομάντζο του ὁ Ψυχάρης, παρὰ στὴ συνειθισμένη ὡς τα τώρα, ξερὴ, χιλιοσιπωμένη ἡθογραφίαι. Ὁ Παρορίτης ἔκλεισε τὴ διάλεξί του συστάνοντας τὴν Ἀγάπη καὶ τὴν προσοχη στὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη, πού δίνει ὅλα τὰ δυνατὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ μορφωθεῖ μιὰ Ἑλληνικὴ Τέχνη μ' ἀληθινὴ Ρωμεικὴ ψυχὴ.

Μετὰ τὸν Παρορίτη ὁ Δ. Ταγκοπουλὸς μίλησε στις 10 τοῦ Φλεβάρη γιὰ τὴν πολιτικὴ πού βρίσκεται στὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη. Ἐνῶ τὸ «Τ' ὄνειρο τοῦ Γιαννίρη» μὲ τοὺς δυὸ πολιτικούς τύπους, τὸν ἰδεολογὸ Γιαννίρη καὶ τὸν ἀρριβίστα τὸν Πρίντα, ἔδωσαν τὸ πλούσιο ὑλικὸ στὸν ὁμιλητὴ, γιὰ νὰ φανερώσει ἀγνωστές ὡς τὰ σήμερα σελίδες, μιὰ πολιτικὴ τίμια, ἴσια καὶ ἀλύγιστη σάν τὸ ἀτσάλι. Κιὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ μονάχα ὁ Δ. Ταγκοπουλὸς εἶτανε ἄξιος, αὐτὸς πού κατορθώσας μὲ τόση μεαστρία νὰ περάσει μὲς ἀπ' τὸ πέλαγο τῆς σημερινῆς φουσκοθαλασσιᾶς χωρὶς νὰ τρακάρει σὲ κανένα σκοπελλο. Ἡ γιομάτη κείνο τὸ βράδυ σάλα, μαζί μὲ τὸν ὑπουργὸ κ. Μιχαλακοπουλο, χεροκρότησε μ' ἐνθουσιασμὸ τὸ Διευθυντὴ τοῦ «Νουμᾶ» πού μὲ χαρὰ τὸν ξιναμπλεπε στὴν πνευματικὴ δρόση.

Ἴδια ἐπιτυχία μὲ τις τρεῖς πρῶτες ὁμιλίαι, εἶχινε κι' οἱ δυὸ ἄλλες,—τοῦ Πάνου Ταγκοπουλοῦ γιὰ τὸ «Ποιητικὸ Ἔργο τοῦ Ψυχάρη» καὶ τοῦ Κωστῆ Βελμύρα γιὰ τὸ «Ρωμεικὸ Θεάτρο».

Ἐνα λυρικό τραγοῦδι ἢ πρώτη, γιοματο ἥλιο κι' ὀρμητὴ μία προσεχτικὴ ἀνάλυση ἢ δευτέρη, μ' ἓνα ζηλευτὸ πρόλογο κι ἐπίλογο

καὶ μ' ἓνα θάρρος καὶ μιὰν ἐπινάσταση. Γιὰ τὴ διάλεξη τοῦ Πάνου Ταγκοπουλοῦ ἔγραψε ὁ κ. Γ. Κυριακίδης μιὰ πλειεῖα ἐπιφυλλίδα στὴν «Πρόοδι»—12)3)18—χαρακτηρίζοντάς τὴν σὰ «φωτεινὸ μετέωρο στὴν πνευματικὴ μας ζωὴν. Ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς πού βγήκε ἀπ' τὰ χεῖλια ἑνὸς νέου εἶναι ὁ μόνος πού ταιριάζει σ' ἐκείνη τὴ διάλεξη, πού ξετυλίχτηκε γύρω στὶς ἰδανικὲς ἡρωίδες τοῦ Ψυχάρη, στὴ φωτολατρικὴ του τάση καὶ στὸ ἀτίμητο περσῶδι τῆς πεζογραφικῆς του τεχνῆς, στὸν ἀλησμόνητο «Διαβάτη». Ἡ Μυρτιώτισσα—κ. Θεώνη Δρακοπούλου ἀπάγγειλε στὰ μέσα τῆς ὁμιλίας, μὲ τὴ θερμὴ καὶ δυνατὴ ἀπαγγελία της, τὸ «Τραγοῦδι τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Θανάτου» πού βρίσκεται στὸ «Κρῖμα τοῦ Πιρρητῆ».

Ἔτσι μὲ τις πέντε ὁμιλίαι γιὰ τὸν Ψυχάρη καὶ μὲ τὰ ἐννιά πρῶτα Σοββατόβραδα, ἔκλεισε γιὰ φέτος ἡ φιλολογικὴ σειρά τῶν «Πυρσῶν». Ἄς ἐλπίζουμε πὼς ὁ,τι ἔκανε ὁ «Πυρσός» γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη, θὰ θελήσουνε νὰν τὸ μιμηθοῦνε κι' ἄλλοι Νεοὶ—ἀληθινοὶ Ἑπαναστάτες, γιὰ νὰ χτυπηθεῖ ἔτσι μὲ τὴ δική μας φιλολογία τὸ σάσιο ἔργο τῶν Παλιῶν πού κάθε τόσο φανερώναται ἀδιάντροπα σ' «Ἀκαδημίες» καὶ σὲ «Παρνασσούς», σὲ «Λύκεια» καὶ «Πανεπιστήμια»,—σκιάχτρο τῶν ἀνοιξιὰτικα πτυλιὰ καὶ στὸν ἥλιο.

ΕΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑ ΓΟΓΡΑΦΙΚΟ ΤΑΛΕΝΤΟ.—Τὸ θαυμάσιο πεζὸ τραγοῦδι, ἢ Ποιλάκ, πού δημοσιεύουμε στὸ σημερινὸ τεῦχος, εἶτανε ἀπὸ πέτσι σταλμένο στὸ «Νουμᾶ» καὶ δὲν εἶχε προφτασῆ νὰ δημοσιευθεῖ τότε. Ὁ συγγραφέας της κ. Κώστας Νταϊφᾶ, κατορθώνει νὰ κλείσει στὸ λυρικό αὐτὸ τραγοῦδι, μὲ τὴν ἀπεγαδίαση τραγοῦδιστῆ γλώσσα του, δλάκαιρο τὸν Ἀνατολικὸ σεβνιά ἐνωμένο πού καὶ πού μὲ τὸ βαθύ Μανιάτικο μοιρολόι τοῦ τόπου του.

Ἄλλα πεζὰ τραγοῦδια τοῦ ἴδιου, ἐφάμιλλα μὲ τὸ σημερινὸ, ἔχουνε δημοσιευθεῖ στὸ «Νουμᾶ». Οἱ «Ταφοὶ» π. χ. πού φανήκανε τὸ 1914 στὸν ἀριθ. 536, εἶναι μοναδικὸ στὸ λυρισμὸ καὶ στὴ σφιχτοδεμένη φράση. Καὶ δυὸ τρία διηγήματα, σαν τὴ «Λίμνη τῆς Δοϊράνης», τὸν «Ταβίνο»—πού ξαναδημοσιεύτηκε ἀμέσως στὸ Ἀμερικανικὸ Περιοδικὸ «Ὀλυμπία»—καὶ τ' ἄλλα τὰ στρατιωτικὰ πού δημοσιευτήκανε μὲ τὴ σειρά στὴν «Ἀκρόπολι», σπαρταρᾶνε ἀπὸ ζωὴ, αἴσθημα καὶ δυνατὴ περιγραφὴ.

Ὁ «Πυρσός» χαιρετᾶει στὴ φυσιογνωμίᾳ τοῦ Νταϊφᾶ τὸν πιὸ δυνατὸ ἀπὸ τοὺς νέους διηγηματογράφους.

Ἡ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΚΑΓΡΟΥ ΚΑΙ Ο ΝΟΥΜΑΣ.
Τὰ «Γράμματα» (φυλλ. 38 Ἰουν.—Ὀκτώβρης 1917) δημοσιέψανε τὴν παρακάτω διαμαρτυρία τῆς Δημοτικιστικῆς ὁμάδας τοῦ Καῖρου, γιὰ ὅσα γραφτήκανε ἀπὸ κάποιον Α. στὸ προηγούμενον τους φυλλάδιο.

Φίλε Κύριε Στέφανε Πάργα,

Ἡ Δημοτικιστικὴ ὁμάδα στὴν τελευταία της συνεδρίαση μοῦ ἀνάθεσε νὰ σᾶς γράψω τις ἀκόλουθες γραμμές, πού εἶνε μιὰ διαμαρτυρία γιὰ ὅσα δημοσιέψατε γιὰ τὸ «Νουμᾶ» στὰ τελευταία «Γράμματα».

«Όχι τή διαμαρτυρία μας παρά τή λύπη μας θέλουμε νά σᾶς ποῦμε, τή λύπη πού νιώσαμε σάν ἴδαμε ἕναν ὁμοϊδεάτη μας σέ ἕνα δημοτικιστικό περιοδικό νά κρῖνει ἔτσι, σάν ἕνας καθαρευουσιάνος, τὸ σταμάτημα τοῦ «Νουμᾶ».

Ὁ «Νουμᾶς» ἦταν ἕνα περιοδικό πού στήθηκε καὶ στάθηκε μὲ ἕνα σκοπό : Νά πολεμάει τὴν Καθαρεύουσα καὶ νά ξαπλώνει τὸ Δημοτικισμό.

Τὸ σκοπὸν αὐτόν, ἐμεῖς φρονοῦμε, τότε κινήγησε ὁ «Νουμᾶς» ὅσο ἀνθρωπινὰ ἦτανε μπορετό.

Μὰ φρονοῦμε κιόλας πὼς ὁ ἀγώνας δὲν πέρασε ἀκόμα, πὼς ἡ στιγμή (γιατί στιγμή;) δὲν ἔσβυσε καὶ πὼς ἡ δημοτικιστικὴ ἰδέα δὲν ἔπαψε νά τραβάει κόσμο. Γι' αὐτὸ καὶ κάνουμε τὴν εὐχή ὄχι μόνο νὰ μὴ σταματήσῃ ὁ «Νουμᾶς» ἀλλὰ καὶ ὅσα ἄλλα δημοτικιστικὰ περιοδικὰ βγαίνουν ἢ θὰ βγοῦν, κοντὰ στὴ φιλολογία νά ἔχουν γιὰ σκοπὸ τους καὶ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὸ δημοτικισμό».

Μὲ φιλία καὶ ὑπόληψη

Ὁ Γραμματέας
Γιῶργος Πετρίδης

Ὁ ἐκδότης τοῦ «Νουμᾶ» κ. Δ. Ταγκόπουλος ἀπάντησε στὴν παραπάνου εὐγενεϊκὰ διαμαρτυρία τῆς «Δημοτικιστικῆς ὁμάδας» μὲ τ' ἀκόλουθο γράμμα :

Ἀθήνα 31. 1. 13.

Φίλοι Κύριοι,

Ἐδιάβασα τὴ διαμαρτυρία σας τὴν τίμια στὸ τελευταῖο φυλλάδιο τῶν Ἀλεξανδρινῶν «Γραμμάτων» (σ. 424) καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολύ.

Νὰ σᾶς πῶ μάλιστα τὴν ἀλήθεια, χάρηκα πού ὁ κ. Α. μίλησε ἔτσι ἄπρεπα καὶ ἀσεβέστατα γιὰ τὸ «Νουμᾶ» κ' ἔγινε ἔτσι ἀφορμὴ μὲ τις ἀνοησίες του νά βγῆτε σεῖς σὰ σοβαροὶ ἀνθρωποὶ καὶ δίκαιοι κριτές, νά βάλετε τὰ πράγματα στὴ θέση τους.

Μὲ συγκίνησε καὶ ἡ εὐχή σας «νὰ μὴ σταματήσῃ ὁ «Νουμᾶς», μὰ ἡ εὐχή σας θὰ μείνει δυστυχῶς εὐχὴ ἀπραγματοποίητη. Ὁ «Νουμᾶς» πέθανε πειὰ καὶ ἀνήκει στὴν ἱστορία. «Τὴν πίστιν τετήρηκα, τὸν δρόμον τετέλεκα» αὐτὴ ἡ κρίση τότε σώγει. Ὅσο γιὰ τὸν ἐκδότη του, τοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἠθικὴ ἀμοιβὴ γιὰ τοὺς κόπους καὶ τις θυσίες του, πὼς ὅλα αὐτὰ τοῦ ἀναγνωρίζονται αὐθόρμητα ἀπὸ ἀγωνιστὲς τῆς Ἰδέας, σάν αὐτοὺς πού ἀποτελοῦνε τὴ Δημοτικιστικὴν ὁμάδα τοῦ Καίρου.

Μὲ τοὺς ἀδερφικούς μου ἀσπασμούς

Δ. Π. Ταγκόπουλος

ΕΤ

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΪΦΑΣ

(Σκίτσο Ε. Παπαδημητρίου)

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ: Βιβλίο «Εκτο» — Σ' ἕνα τυπογραφικὸ φύλλο μᾶς ἔδωσε αὐτὲς τὲς μέρες ὁ ποιητὴς Ἰωσήφ Ραφτόπουλος τὸ ἔκτο βιβλίο τῶν τραγουδιῶν του «Ζωὴ καὶ Ἀγάπη». Ὅλα σχεδὸν τὰ τραγουδιὰ του, σ' ἐντεκασύλλαβο καὶ ἐννισύλλαβο, τὰ χαρακτηρίζει μιὰ θεολατρικὴ πνοή, ἴσως ἀρκετὰ μονό-σχη μὲ τὸ μεταχειρίσματος τοῦ ἴδιου μοτίβου. Οἱ ρίμες του φτωχῆς, καὶ τὸ λεχτικὸ του ἀκόμα φτωχότερο, τὸν ἀναγκάζουνε νὰ βάζει σὲ πολλὰς μεριὰς καθαρεύουσα ἢ νὰ μεταχειρίζεται καὶ ἀντιχητικὰς φράσεις σάν τις: Ἄχ τὸ καλὸ πουλὶ πολὺ ὑποφέρει..., ἀγκαλιὰ σκοτεινὴν ἢ νύχτα ἀπλώνει..., νὰ γύρουν γύρω παίνουν κ. ἄ.

Μ' ὅλα ὅμως τὰ παραπάνου δὲν μποροῦμε ν' ἀρνηθοῦμε πὼς βρῖσκονται στὸ ἔκτο τοῦ βιβλίου δυὸ τρεῖς πολὺ ὁμορφα τραγουδιὰ σάν τὸ «Βενιζέλος» τὸ 4ο δεκάστιχο καὶ τὸ 5ο ὀκτάστιχο.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— 'Ο κ. Ν. Ποριώτης σὰ βγήκανε τὰ «Κλειστά βλέφαρα», πρῶτος τὰ χαρακτηριστὴς ὡς ἄμετρα καὶ κακόστιχα, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὸ βιβλίον, μ' ἀμέσως ἀμέσως ἀπ' ὅσα ποιήματα ξανατυπώσανε οἱ ἐφημερίδες μας. Τὸ σημερινὸ μας κριτικὸν ἄρθρον, φαίνεται πῶς τονε δικαίῳ, καὶ πρέπει γλήγορα ὁ κ. Ποριώτης νὰ δημοσιέψῃ τὴ «Μετρικὴ» του, βέβαιος πῶς θὰ ὠφελήσῃ πρῶτους ἀπ' ὅλους τοὺς παινεμένους μας Ἀκαδημαϊκοὺς.

— Τὸ περιοδικὸ ἢ «Λύρα» φιλοδοξεῖ νὰ συγκεντρώσῃ σημαντικὴ κίνηση φιλολογικὴ μὲ πρωτότυπα καὶ μεταφράσματα. Θὰν τὸ κατορθώσῃ ὅταν καταλάβῃ πῶς σύγχρονον λογοτεχνία δίχως κανονικὴ δημοτικὴ γλώσσα δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ. Ἄς μελετήσουν οἱ νέοι τῆς «Λύρας» τὰ ἔργα καθὲς δόκιμου συγγραφέα τῆς δημοτικῆς; καὶ ἂς πάρουν ἀπὸ κεῖ τὴ θέρημ πού χρειάζεται γιὰ νὰ καλλιεργήσουν τὸ ταλέντο τους μὲ τὴν ἄξια μελέτη καὶ τὴ γόνιμη προσοχή.

— 'Ο κ. Φῶτος Πολίτης μίλησε στὸν «Παργασὸ» γιὰ τὸ «Ζακυνθινὸ θέατρο» τοῦ περασμένου αἰῶνα. Πῆρε μιὰν ἄγνωστη σελίδα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας καὶ μὲ ἱστορικὴ ἀκρίβεια καὶ ἄξιο κριτικὸν νοῦ τὴ ζωντάνεψε μὲ διαφέρο καὶ τὴν ἔδειξε φωτισμένα καὶ στοχαστικά. 'Ο «Χάσης» τοῦ Γουζέλη καὶ ὁ «Βισιλικὸς» τοῦ Μάτση, τοῦ δώσανε ἀφορμὴν γιὰ νὰ ξετάσῃ θέματα γενικώτερα καὶ ν' ἀνοίξῃ ζητήματα, πού ὅταν ἢ ὁμιλία του τυπωθεῖ, δὲ θ' ἄξιζε νὰ μείνουσε ἀσυζητήτα.

— Ἐννὸς πολὺ δυνατὸ διήγημα δημοσιεύεται στὴν τελευταία «Κερκυραϊκὴ Ἀνθολογία». Εἶναι τοῦ παιδίατροῦ κ. Ν. Κεφαλληνοῦ καὶ τὸ χαρακτηρίζῃ μιὰ βαθειὰ ψυχολογικὴ ἀνάλυση, συντροφεμένη ἀπὸ μεταπτώσεις στὸ ρεαλιστικὸ καὶ στὸ λυρικὸ τόνο.

— Στὸν Ποταμὸ τῆς Κέρκυρας, πέθανε δῶ καὶ δυὸ μῆνες ὀ γλυκὸς τραγουδιστὴς Σπύρος Περούλης. Δίχως νὰ ξέρεῖ πολλὰ γράμματα κατώρθωσε ν' ἀφήσῃ μερικὰ διαμάντια πού ἀληθινὰ στολίζουν τὴν Ἑλληνικὴ Ποίηση.

— Ἐνα ποίημα τοῦ Μελικέρτη, πού μᾶς στάλθηκε κάπως ἀργά, ἔμεινε γιὰ τὸ ἐρχόμενον τεῦχος.

— Γράμματα, συντρομῆς καὶ ὅ,τι ἄλλο πού εἶναι γιὰ τὸν «Πυρσὸ» παρακαλοῦμε νὰ στέλνεται στὸνομα τοῦ Πάνου Ταγκόπουλου, Ἀκαδημίας 53.

— Περασμένα τεύχη τοῦ «Πυρσοῦ» βρίσκονται στὸ Ἀκαδημαϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο, Ἀκαδημίας 53, καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Γ. Βασιλείου, Σταδίου 42.

— Στὸν Πειραιᾶ ὁ «Πυρσὸς» βρίσκεται στὸ βιβλιοπωλεῖο Ἡλιάδη καὶ Σόμα, ἀπέναντι ἀπ' τὸ Δημοτικὸ Θέατρο, καὶ στοῦ Δ. Σκλιᾶ, ὁδὸς Γεωργίου τοῦ Α'.

— Στὴν Καλαμάτα πουλιέται στὸ χαρτοπωλεῖο τοῦ Κ. Λυμπεροπούλου.